

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 13 OKTOBER 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

De båda Carlarne.

NÄR DETTA SKRIFVES ÄR hertigen af Västergötland ute i brinnande krig i sitt eget hertigdöme, men ännu för ett par veckor sedan, när den sista sommaren log öfver Fridhem, företogs fredligare öfningar i den vackra parken kring prinsparets sommarhem. Det var kavalleriinspektören som gaf den 1-åriga prins Carl den första lektionen på hästryggen. Den tid är

nu förbi, då prinsar blefvo befälhafvare i vaggan och voro regementschefer innan de kunde gå, men till militäryrket äro de alla predestinerade. Och det är väl troligt att den, som börjar så tidigt, blir en lika duktig kavallerist som sin far, och kanske få de små stokholmsdamer, som ännu köras omkring i vagn på Strandvägs promenaden, med tiden en ny "blå prins" att svärma för. Hilda Winge, Norrköping, foto. ☺☺☺☺

Iduns Jubileum-Årtiklar

I DESSA BILLIGHETSLITTERATURENS tider, då läsning börjar bli en sport i stället för ett bildningsmedel och en intellektuell höglid, bör nedanstående väl-skrifna artiklar af en af våra mest betydande litterära essayister och kritici, docenten Fredrik Böök, vara ett ord för dagen all tillägna sig och minnas. Det

är kärleken till den goda litteraturen författaren önskar ingjuta hos publiken, och särskildt till de klassiska diktarnes verk, dessa guldgrufvor af djupa befruktande tankar och skimrande fantasilekar, som förgätas för dagens lätt undfångna och ofta lika lätt glömda skapelser.

SCHOPENHAUER, SOM ICKE skrader orden, afstraffar på ett ställe i Parerga och paralipomena den läsande allmänheten, därför att den tåligt slukar allt som de små dagsförfattarna duka upp. Han prisar i stället den viktiga och ädla konsten att icke läsa. "Den består däri," säger han, "att man icke automatiskt tar det i handen, som just för ögonblicket sysselsätter den stora publiken, alla dessa politiska eller kyrkliga broschyrer, romaner, diktsamlingar o. s. v., som för tillfället göra väsen af sig. Man bör komma ihåg, att den som skriver för narrar alltid finner en stor kundkrets, och man bör ägna sin tid uteslutande åt de stora andarnas verk från alla tider och länder. Endast dessa fostra och lära. För att läsa det goda är det oundgängligt att man icke läser det dåliga: ty lifvet är kort, tid och krafter begränsade. Af det dåliga kan man aldrig läsa för litet, och det goda kan man aldrig läsa för ofta. Därför att människorna ständigt läsa det nya ste i stället för det bästa, stanna författarna kvar inom den trånga kretsen af utnötta idéer, och hela tidsaldern försumpas allt djupare i sin egen smuts."

Schopenhauer var själf en utmärkt läsare af det mest aristokratiska slag, och det ligger mycken sanning i hans ord. Hvad man kan invända mot dem är blott att de äro alltför högdragna: det är inte alla människor, som äro kallade att umgås uteslutande med mänsklighetens heroer, och att vilja tvinga någon öfver sin naturs gränser är fåfångt och ofruktbart. Men förresten äro hans ord väl värda att behjarta.

Det är nog en allmänt utbredd mening, att den litterära kulturen står högre hos oss nu än förr, och det är inte utan att detta faktum framhåfts med en viss stolthet. Bokhandlare och förläggare kunna ju också intyga, att svenska böcker ha blifvit den stora läsande allmänhetens favoriter, under det att förut öfversättningslitteraturen kom i första rummet. Upplagornas storlek visar, att bokköparnas antal vuxit, och om man på sista tiden klagat öfver att billighetsböckerna inkräktat på den öfriga litteraturen, så beror ju detta förhållande på en utvidgning af läsekretsen, som i sig själf är imponerande.

Det finnes alltså inget tvifvel om att den inhemska skönlitteraturen mötes med större intresse än förr. Icke desto mindre tror jag att denna demokratisering gått hand i hand med en vulgarisering, och att den verkliga litterära kulturen är lika sällsynt nu som någonsin i Sverige.

OM LÄSNING.

Litteraturen har kommit på modet. Det är inte fint att vara utan intresse för den sida af det nationella lifvet som diktningen företräder; den allmänna nationella uppräckningen har haft äfven denna verkan. Nobelpriset har gifvit glans åt yrket i det allmänna medvetandet, tidningarna ägna en stor del af sitt utrymme åt de litterära intressena — i detta sista afseende är det suggestionen från Levertins lysande kritiska verksamhet som smittat. Öfverhuvud har det dunkla behovet af andliga värden inom stora kretsar af det högre borgerskapet tagit sig uttryck i estetiska intressen, som skänka en smula ideel förgyllning åt sällskaps- och nöjeslifvet.

Inget ondt i allt detta. Men det kan i alla fall, till undvikande af själfbedrägeri, vara skäl att erinra om att en litterär bildning inte hvilar på så lösa grundvalar. Den som läser de nya böckerna "för att följa med", för att inte stå utanför diskussionen, för att tillfredsställa sin nyfikenhet, därför att tidningarna skrivit så och så om dem, den följer helt naturliga sociala instinkter, men det finnes ingenling som visar att personen i fråga verkligen bryr sig om dikten. Det afgörande beviset på litterär kultur är att man läser för sin egen skull, därför att man älskar dikten, därför att man inte kan undvara den. Första resultatet af en sådan kultur är att man icke inskränker sig till dagens tillfällighetstryck, utan söker upp det som tillfredsställer ens behof och står i samklang med ens väsen. På den punkten har Schopenhauer rätt: den som inte har emanciperat sig från den tomma och utvärted aktualiteten, den förstår icke läsningens konst. Den som ögnar genom de moderna böckerna med den välkända motiveringen att man måste följa med sin tid, den har alls ingen litterär kultur. Det är kritikern, som har den ingalunda angenäma uppgiften att läsa för att följa med tiden: det är en speciell synpunkt, en yrkesuppgift. Den verkliga läsaren är den, som läser det han tycker om, och beslutsamt skjuter allt annat från sig.

Det finnes ett par kriterier på att det närvarande lifliga litteraturintresset icke är af särskildt gedigen art, att det väsentligen är besläktadt med det yliga nyhetsintresse, som den moderna pressen har uppammat och

som väl utan öfverdrift kan kallas den stora kräftskadan på modern kultur.

De nyutkomna böckerna, allt som står i centrum för pressens uppmärksamhet, bli lästa, diskuterade, fördömda eller beundrade med stor ifver, men hur är det med de moderna böcker, som inte äro helt färska? De sjunka snabbt undan i förgätenhet. Man hör sällan ett ord om den goda bok som är fem eller tio år gammal, medan de välmentade tidningsintervjuarna göra sitt bästa att blåsa upp den sista något så när skapliga debuten till en remarkabel händelse. Bokhandlarna kunna intyga, att den tid en bok efterfrågas och säljes är kortare hos oss än i alla andra länder. De nya upplagorna komma till i reklamsyfte strax före jul, under en febril rusning, men det händer ytterst sällan att en upplaga konsumeras lugnt och stadigt. Det senare är beviset på att det finnes ett lefvande, spontant intresse, det förra erinrar om extrabladens succés — man slåss om dem ena dagen och glömmar dem den andra.

Vidare: ett verkligt intresse för den moderna skönlitteraturen skulle ofelbart föra med sig att vår egen klassiska diktning skulle bli läst, förstådd och beundrad. Hela världen vet att det är tvärtom. Det skulle vara intressant att få en statistisk uppgift på huru många moderna svenskar som frivilligt ha läst Sagan om hästen eller Geijers Minnen eller Odmanns Hägkomster från hembygden eller ens Tegnér's bref. Om det visar sig att de inte äro femtedelen så många som de, hvilka skakats af X:s sista sammanhafsade detektivroman eller af Y:s urvalnade äktenskapshistoria — finns det då några skäl att vara stolt öfver det litterära intressets lifaktighet i Sverige?

Till slut: finnes det hos oss öfverhuvud en bildad allmänhet, som med omdöme och oegennyttig kärlek ägnar sig åt studiet af den verkligt stora litteraturen, den som Schopenhauer särskildt har i tankarna som den enda värdiga läsningen? Ha Shakespeare och Schiller, Pascal och Molière, Kleist och Balzac ännu någon svensk publik, när man frånsär de enstaka svalorna, som icke göra någon sommar? Kan man öfverhuvud tala om något framsteg i fråga om litterär kultur i det moderna Sverige? För tjugu eller trettio år sedan fanns det borgerliga familjer, där Dickens skänkte höglidsstunderna, där man visste att Oehlenschlägers "Aladdin" var den mest förtrollande poesi. Sedan dess ha vi haft ett berömdt s. k. genombrott, och nästa generation får sina andliga behof tillfredsställda af — ja låt oss säga Herman Bang och Karin Michaëlis,

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:	Praktupplagan:
Helt år Kr. 6.50	Helt år Kr. 8.—
Halft år » 3.50	Halft år » 4.25
Kvartal » 1.75	Kvartal » 2.25
Lösnr » 0.12	Lösnr » 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, **Stockholm, Mästersamuelsg. 45.**

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	Utlandska annonser de- biteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.
25 öre efter text.	
30 öre å textsida.	
20 % förhöjning å särskild begärd plats.	

för att icke bedröfva några landsmän. Det är verkligen ägnadt att inskräpa den viktiga sanningen att utveckling icke är detsamma som framåtskridande.

Öfverhufvud måste det framhållas, att denna dagligen växande obekantskap med det verkliga lifskraftiga och stora inom litteraturen är en nödvändig förutsättning för den öfverspekulation på den litterära dagsbörsen, som pågår för närvarande — äfven i det afseendet har Schopenhauer sett riktigt. Särskildt på romanens och novellistikens område kan Sverige faktiskt icke lefva på sin egen tillverkning, för att bruka ett nationalekonomiskt uttryckssätt. Vår klassiska litteratur bjuder oss föga berättande dikning af rang, och den moderna är ytterligt famlande, ihålig och osäker. Bred och myndig människokildring är icke vanlig i samtidens litteratur öfverhufvud, men hos oss fattas den nästan helt och hållet. Vi ha ingenting att jämföra med hvad t. ex. Danmark äger af realistisk psykologi i Jacob Knudsens och Henrik Pontoppidans romaner. Det är därför det visat sig möjligt, att det fullständigt underhålliga, den märglösaste fraseologi och det tommaste stämningssjoller, hos oss prisas som fullmogen romankonst. På det området duger det icke att hålla på nationella traditioner: endast beröringen med världslitteraturen, den moderna och den klassiska, har något att lära oss — oss betyder både författare, kritik och allmänhet.

Vi kunna hoppas på, att en ny litterär kultur skall bilda sig ur de lifliga och yrvakna litterära intressen, som utmärka samtiden, men vi få inte inbillas att det redan skett. Meningen med dessa flyktiga rader har just varit att motsäga den billiga sjättillfredsställelsen.

Litterär bildning är personlig. Liksom det icke existerar någon skyldighet att "följa med den moderna litteraturen", så existerar det ingen skyldighet att vara allsidig, att "förstå" alla riktningar. Det är litteraturhistorikerns eller estetikerns sak. Den som älskar dikten för dess egen skull och för sin egen skull, icke af snobberi eller fåfänga, han kastar från sig det som icke passar honom, äfven med risk att bli ansedd som bonerad eller gammaldags. Den som en gång har kapitulert inför den allmänna opinionen, den som tvingat sig till att tycka om och beundra det som i grunden är honom likgiltigt eller motbjudande, han har en gång för alla brutit ryggen, hans estetiska lif är förgiftadt och dömdt till sterilitet. Ingenting är tröstlösare än den affekterade, svamlade och ihåliga beundran, som så många moderna estetiska dilettanter anse sig böra föra till torgs. Det är ingen skam att vara begränsad i sin smak, men det är en skam att vara hycklare. Det är bättre att läsa en bok tio gånger än att bläddra genom tio.

En god läsare är den som utan tvekan följer sina sympatier och antipatier, och som under studier för studiernas egen skull lär sig se allt mera af den sanning och skönhet, som diktverken innehålla. Af många sådana individer skapas en verkligt litterär publik, och den bildar jordmånen för en litterär kultur, som icke alltid behöfver vara den högsta eller den mest raffinerade, men som är äkta, oförfalskad af nyhetsfebern och skenväsendet.

FREDRIK BOOK.

Fru Ramborg Israelsdotters grafhäll i Väster-Åkers kyrka.

Fru Ramborg till Wijk.

VÄR MEDELTID HADE EN MÄNGD kraftfulla kvinnogestalter, hårda och manhaftiga förefalla de säkerligen ofta nutidens folk, som så mycket syssla med definition på sann kvinnlighet. De blefvo, som alla tiders människor, hvad tid och förhållanden formade dem till. Gårdarnes skötande, som oftast kom på deras del, den därmed följande domsrätten öfver underlydande, de långsamma besvärliga resorna — med faror och död kanske lurande i bakhåll vid nästa krök af vägen, — ständiga rätts- och ägotvister med egenmäktiga grannar eller missnöjda medarfvingar, de politiska striderna, i hvilka högättade kvinnor ofta togo ej ringa del, allt skapade en säkerhet och ett själfmedvetande, hvaraf spåras föga hos senare tidens kvinnor. De buro till sin död sitt eget faderneärfda namn, både som gifva och som änkor, och undertecknade pergamentsbref och testamenten med eget sigill och vapen.

Den heliga Birgitta hade en något äldre samtida och släkting, som var henne besläktad äfven i fråga om kraft, storslagenhets, religiöst intresse och frikostighet, — fru Ramborg Israelsdotters till Wijk. Hennes fader, Israel Andreasson (And), var, liksom senare Birgittas, riksråd och lagman för Sveriges förnämsta landskap Tiundaland. Han är den förste kände ägaren till gården Wijk i Upland, men dottern Ramborg, som ärfde den, säges vara dess egentlige byggherre. Hon torde ha varit född omkring 1280 — senast — eftersom hon 1296 är gifv med Karl Gregorson af Lämasläkten. År 1315

är hon andra gången gifv med Arnvid Göstafsson (Sparre), ifrig anhängare till hertigarne Erik och Waldemar. Vid Nyköpings blodiga gästabud 1317 var Arnvid Göstafsson med i deras följe och blef under ett efter hertigarnes fångslande uppkommet handgemäng sårad och död.

Det gällde för fru Ramborg att i dessa oroliga skräckfyllda tider ha ett skyddadt fäste för sig och sina barn. Hon hade byggt sig ett sådant på en höjd alldeles ute i vattenbrynet vid Låsta vik af Mälaren. Djupa vattengrafvar skilde grundmurarna från land. Porten satt högt uppe på fram-sidans mur, åtkomlig endast öfver den branta vindbryggan och nöga bevakad från skottgluggarna kring densamma. Land och vatten till många miles omkrets kunde spejande öfverskådas, ty smalt och tornliknande reste sig huset. "Sålunda fick", hette det i en gammal skildring, "det mörka slottet ett dystert och spöklikt utseende, synnerligast om affnarna, då dess väldiga höjd fördubblades i det speglade vattnet. Fördenskull fruktade sig också landsbefolkningen storliga och gjorde korstecknet, då de måste passera där förbi; sägner gingo också om, att där fordom varit ett röfvarnäste."

Men fru Ramborg byggde sig ej endast ett slott för sin lefnad, utan redde äfven åt sig en boning efter döden. Bortom den nuvarande parken — fordom "hassel-lunden" med särskild "väktare" — byggde hon Väster-Åkers kyrka, som med sina ljocka murar blef ett mäktigt hvalf öfver hennes graf, hvilken fick en betydande plats mellan altaret och sakristian. Ju närmare sängen, mässan och rökelsekaren, ju tryggare. Grafven hvilar i en hvalfd nisch i muren, nedanför den står i medeltidsbokstäfver en latinsk text som på svenska lyder:

"Jag Ramborg till Wijk, som är här begravnen, anropar alla rätt tänkandes ädelmod om, att de icke må tillåta någon bortfaga den kopparhäll, som är lagd öfver mig. Men om någon skulle plundra mig efter min död, vedergälle Gud det. Bedjen för mig!"

Nämnda graverade kopparhäll, som täcker själfva grafven, är ett betydande konstalster från det medeltida Sverige, af sällsynt art och den enda i sitt slag i vårt land. I Finland finnes endast en dylik kopparhäll, den öfver biskop Henriks graf i Nousis kyrka. I Danmark finnes också endast en, ehuru mycket skadad, nämligen den i Ringstedes kyrka öfver Erik Menved med gemål, prinsessan Ingeborg af Sverige.

Graveringen på kopparhällen i Väster-Åkers kyrka visar fru Ramborg klädd som nunna i fotsid dräkt, med Sparre-vapnet på ena sidan och på den andra sitt eget (And). Änglar svänga rökelsekar öfver hennes hufvud. Omskriften lyder i svensk öfversättning:

År 1327 är jag Ramborg till Wijk här, hvars fader var Israel. Väne Kriste bistå mig; du är hvilans och fridens väg.

Öfvanför hvalfvet står, också på latin: År 1331 har jag, Ramborghis till Wijk, dotter af herr Israel, fordom lagman i Upland, låtit från grunden af sten uppbygga denna kyrka Akryby af mina egna ägodelar och gifvit under prästbolet sex öresland jord i Lunda och ett öresland jord i Holm-bro på det villkor, att prästen därstädes skall förpliktas att hvarje vecka hålla en mässa för min själ. Till förut nämnda kyrka har jag gifvit ett halft markland jord i Berga och Lunda, och har jag gifvit till klockaren två öresland i Berga, för att han skall förpliktas att klämta vid förr omalade mässa. Den vördnadsvärde fadren, herr Olof Björnsson i Forsa, ärkebiskop i Upsala, har bekräftat ofvanstående*.

* Grafven finnes beskrifven 1851 i Deutsches Kunstblatt och 1878 i Klingspor och Schlegels Upl. Herregårdar.

ÖFVERROCKAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder fläckiga nedsmutsade öfverrock för kemisk tvätt och präsning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förväntad öfver det goda resultatet.

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopia-
och Tryckpapper
samt Kartong.

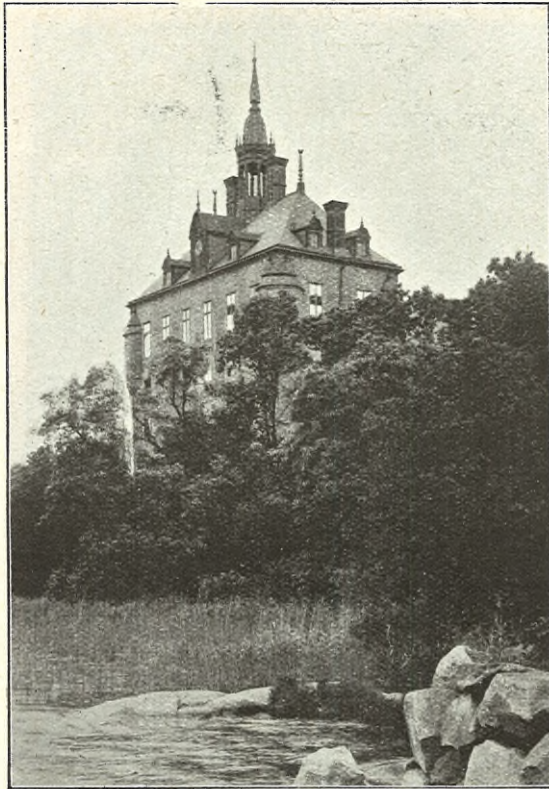
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Må man hoppas att fru Ramborgs önsningar för hennes andliga välfärd sorgfälligt uppfylldes. Visserligen skriver hennes son-sons-dotters-son-dotters son Nils Klausson 1503 till riksföreståndaren Svante Sture: "Dher ligger en kerke hoss min gard, som mine föeldre haffue varit aff aller jws patronatus till, then haffwer then werdige herren erchebiskopen tagit klerken fra" o. s. v., men med tillfälliga uppehåll uppfylldes väl alla de "förpliktelser", som förbands med hennes gåfvor. Hvad fru Ramborg i all sin omsorg och förtänksamhet dock ej kunnat ana och förutse, det var religionsförändringen 1527. Kyrkan finnes kvar, men mässan och ringningen för fru Ramborgs själ tynnade väl i den stora religiösa omstörtningen. Själva grafven hotades med förstörelse, ty det sägs, att Gustaf Wasa, ej nöjd med att förvandla kyrkklockor till pengar, en dag kom till Väster-Åker i afsikt att för samma ändamål taga fruns till Wijk gedigna kopparhäll. Han läste hotelsen på framsidan af grafven, tvekade, vände och gick, sägande: "Så låt då gumman få behålla sin fäll." Och hon har också fått behålla den oskadd i mer än 600 år.

Fru Ramborgs morbroder var den kände domprosten Andreas Andreasson And, en af sin fids lärda män, som lefde i liflig förbindelse med utlandet och under utfövan af ett storartat mecenatskap. Han inköpte 1285 ett hus i Paris och ordnade där härbärge för svenska studerande. I Upsala byggde han ett stort "helgeandshus" för sjuka och fattiga samt skänkte Kvarnholmen med byggningar till skola och härbärge åt djäknarne vid domkyrkan. Ur denna skola uppväxte sedermera universitetet.

Tre fru Ramborgs barn känner man till namnet. I nedre förstugan på Wijk finnes numera en vackert arbetad grafsten inmurad, som förr legat i Balingsta gamla kyrka. På den ses två barn, texten, med årtal 1323, anger, att de äro Arnvid och Ramfridis, fru Ramborgs son och dotter med Arnvid Göstafsson. En annan son, Göstaf Arnvidsson, ärfde den gård, vid hvilken hans moders namn och minne är förknippadt. Sator och sägner syssla gärna med hennes öden. Någon annan bild af henne än den på grafhällen i V. Åkers kyrka finnes icke, men i ett af de gamla gyllenladersbeklädda rummen på slottet finns en större målning af prof. Boklund, där en af de senaste ägarinnorna i veckrik, pälsbrämad medeltidsdräkt och med bönbok i handen framställer bilden af "Anfrun". Som en egendomlig händelse förefaller det, att samma namn burits både af den äldsta och den yngsta ägarinnan till Wijk, — kanske utan mellanliggande fall. En af de syskon v. Essen, som i dagarna försålt det gamla släkthemmet, bär nämligen äfven ältemoderns namn Ramborg. Emellan dessa båda ligger mer än 600 år, en imponerande tidrymd, under hvilken Wijk, utan att vara fideikommiss, gått i arf och icke någonsin varit såldt.

Den, som närmare lärt känna det stämningsfulla gamla slottet, — ett af de få oförstörda

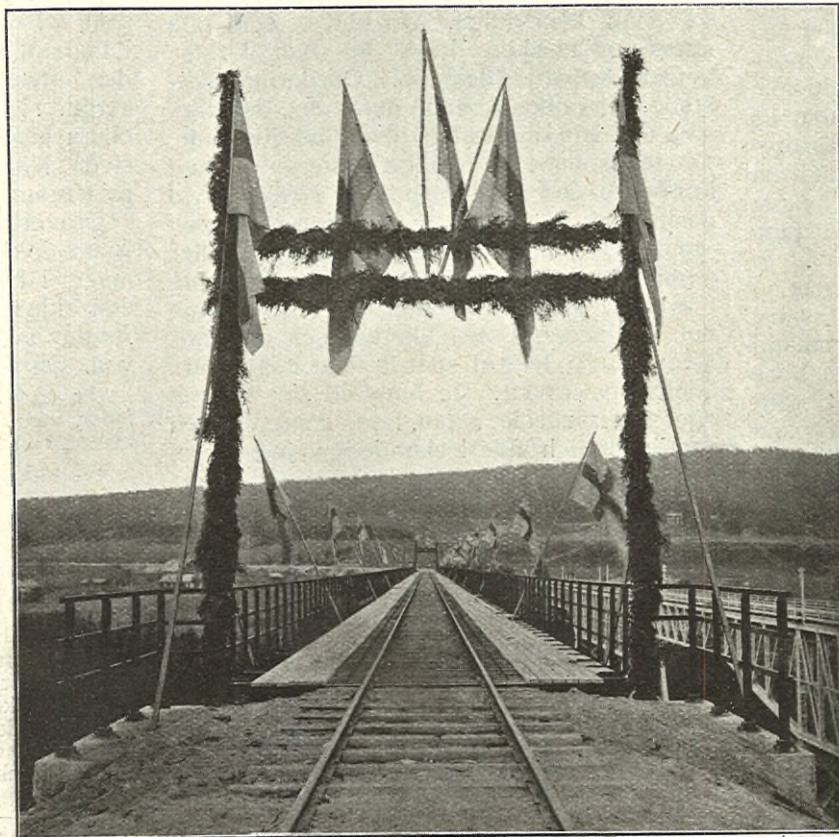
Wijks slott i Uppland.

medeltidshusen i vårt land — med dess vidsträckta, vackra park och trädgårdar, gläder sig, att det dock kommit i goda händer och väl vårdadt, stolt och högre kan se kommande århundraden i möte.

ELLEN HAGEN.

Forsmobron.

DEN NYA FORSMOBRON ÖFVER ÄNGERMANÄLVEN öppnades för trafik den 26 september. Därmed är fulländadt det största och svåraste arbete i brobyggnadsväg som någonsin utförts i Sverige. Det är järnvägsstyrelsens bankonstruktionsbyrå som utfört ritningarna och Motala verkstäder, som levererat beställningen. Arbetet på bron börjades år 1908 sedan den gamla bron visat sig otillräcklig.

Den nya Forsmobron i festskrud vid invigningen den 26 sept. W. Wångström foto.

Göran Armskölds memoarer.

Af OSCAR WÅGMAN.

(Forts. fr. n:r 38.)

EN NU VORO DE, SÅSOM DE sade, komma till förstånd igen och hade mött mig för att med mig tala förstånd. Sorgmodigt vore det visserligen, men sägas måste det så godt först som sist, att af min och Gretas amour kunde det aldrig blifva något utom sorg och förtret. Hon vore en adelig jungfru, jag bara en bondeson, fru Anna och hennes mans släkt, Stjernbjelkarne, skulle aldrig i evighet säga siff ja till ett äkta förbund oss emellan. — Jungfru Kirstin var särskildt en vältalig präst att utlägga denna texten. De sutto i snön på stättan, medan jag stod lutad mot gärdsgården; med ens brakade denna ned och höll på att draga mig med i fallet, så tungt hade jag stödt mig där emot. Då sade Kirstin: "Bryter I ned Nils' i Dämshult gärdsgård, Göran Andersson?", hvarpå jag i rätt ondt lynne genmälte: "Ja, och så skall jag bryta ned den adeliga högfärd, som vill skilja mig och min jungfru Greta åt." Kanhända var Kirstin en smula slott, då hon svarade: "I höll dock på att själf ramla framstupa." "Ja väl," sade jag, "stupa skall jag förhända, men förr låter jag mitt lif än jag försakar min jungfru, så länge hon intet är vigder vid en annan." Då rödes deras hjärtan och de begynte klaga öfver världens hårdhet och den olycka, som är, att de, som rätt af hjärtat älska, intet alltid kunna få hvarannan, och Greta sade: jag vill intet göra min Göran den sorgen och smäleken att svika honom," därvid det var intet långt ifrån att tårarna stodo också mig i ögonvråna. Då slog jungfru Kirstin om och sade: "Är det så, att eder kärlek är så stark och trogen, är det en annan sak, då går den nog fram, om den så skulle genom berg," och vi begynte ömsesidigt hugsvala hvarandra samt lägga råd, hvad mest likligt vore att företaga, ty att Greta och jag skulle skiljas åt, därom vardt nu ej längre tal. Kirstin som hade det kvickaste hufvudet och dessutom var hela tu år äldre än Greta, fällde domen: ännu en tid skulle vi hålla vårt kärleksförbund fördoldt för hela världen utom henne, som ju redan visste därom och som skulle medla under rättelser oss emellan; under tiden skulle jag söka mig in i militien — jag vore ju en burgen man och kunde skaffa häst och mundering för rytteriet, hvilket stod i mesta anseendet, en fänrik eller till och med en korporal därvid vore ju till halfs en frälseman. Komme jag så hem från kriget som en duktig krigsman, den där stigit i graderna genom sin mandom, — tillfälle därutl saknas intet i våra dagar, då polackarne rida oss in på näsan i Liffland, sade hon — så skulle nog fru Anna Bagge taga skeden i vacker hand, och bröllopet stå på Ed med pukor och trumpet, och Göran Andersson sitta på sitt Ekäng rätt så god

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON

J. SIMON, PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Sex rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag.

Prenumerationspris 1.80 för helt år — 80 öre pr häfte.

som en annan god man med barn och blomma i kärlek och förnöjelig ro.

För det tale, som med ens strök bort all vår vända, grep mig en mäktig stor lust att taga jungfru Kirstin i famnen, men som hon intet var min utan herr Esbjörns, så kysste jag i stället min Greta på hennes röda läppar, hvarpå jag sade: "I nästa vecka rider jag till Kalmar, där jag vet att en fana ryttare ligger färdig att draga ut i kriget mot kungen i Påländ. Antingen vänder jag aldrig åter eller kommer jag åter med minst korporalsmärke på stormhatten. Greta, vill du bida mig?" Hon ville, grät en liten vers och lät mig taga henne i famnen, hvarpå jag tog fram en blank silfverdaler, den jag klufvit i två delar, hvar del med sitt borrade hål och silkessnöre, och sade: "Denna skola vi bära på våra bröst som ett insegel på våra löften," och så skildes vi.

Så gick det till, min lilla Gresilia, att din morfar vardt soldat, och skyller jag Kirstin Liljebjelke stor tack, utom för mycket annat godt hon mig gjort, äfven för det goda rådet då hon ingaf mig att gå till militien. Trots min genomskjutna och genomstungna lekamnen säger jag dock: det rådet beredde min välfärd och lycka.

3.

Att blifva inrangerad i rytteriet var mig en lätt sak; flera tusen af de svenske hade nyss forut på hösten fått bita i gräset vid Kirkholm, och en ung, rask karl, hvilken därtil mäktade själf förse sig med all utrustning, både kyrass, vapen och häst, bjöd intet ut sig alla dagar, och så drog jag i mars med de andra till kriget i Liffland.

En krigsman är som spånen på sjön, som gruves hvarv vinden blåser, alltså krigsmannen hvarv kungen och öfversten befäller. Huru än min trängtan stod till att komma hem och återse min älskade Greta, fick jag under snart fyra år intet njuta den glädjen mera än en gång, då jag for öfver hafvet i en äfventyrlig resa under storm och snö, men vardt fullleligen ersatt genom en ljufvig samvaro med min älskeliga kära Greta, hvilket skedde i Sanna, där Kirstin Liljebjelke nu förde regementet såsom herr Esbjörn Bocks välbeställda husfru, och var min Gretas kärlek om intet större så intet mindre vorden genom skilsmässan och trängtan. Orsaken till min hemfärd var eljes, att min fader samlats till sina fäder, och Ekäng blifvit min egen gård, den jag måste tillse. Annars hade jag knappast erhållit orlof till den resan, ty därute i Liffland behöfdes väl alla starka armar och manhaftiga hjärtan dem vi svenske kunde uppbringa emot polacken. Jag var också med i mången allvarsam dust både under den fältöfversten Anders Sigfridsson och under herr Nils Stjernsköld, och hett gick det ofta till, om än vi svenske intet vunno sådana segrar som under den store Gustavus Ddolphus, hvars ära är oförvansklig i evighet, amen. Mig förlänade Gud lyckan, så att jag gick osårad ur alla rencontres utom en gång, då jag fick ett pikstyg i sidan, hvilket tog fuller två månader att läka, och stod jag ej länge i den simpla soldateskens led utan vardt både korporal och fänrik. Härigenom fick jag på halsen åtskilliga afundsmän, bland hvilka Gösta Stjernbjelke ingalunda var den minst arga, ity att det gick honom till sinnes, det en ofrälse bondeson sattes i lika grad med honom själf som var en välbördig man, ägde flera gårdar och varit sven i drottning Karins, Gustaf Wasas efterleverskas, hof. Efter han var min Gretas köttslige faderbroder, gjorde jag allt en ärlig man anstod att mildra hans olust mot mig, men det halv intet utan var allenast att spilla

En man inför sin hustru, sedan hon en natt gråt.

I.

DU GÅR HÄR STILLSAMT, SOM ingen kan gå tystlåtet omärklig bland tingen. Ditt lif är ödmjukt och stumt igen, och åter du böjer ditt hufvud mot år, långa och tunga och grå som de gångna.

Jag ville, jag vore din vän, som gjorde dig godt, om jag smekte ditt hår och hölle mildt betvingande fångna dina famlande skygga händer. — Men möter jag dig, du vänder... och stillsamt går du ur vägen.

Ibland kan du ensam smeka som för fönstrets geranium — men gömmer förlägen ditt anlete, när en dörr förråder, att jag såg dig le —

Bland minnen ser jag dig famla, men intet, intet har jag att ge: mina ord äro dig för gamla, och dem, en förklarad stund skulle föda, låter du tysta inom oss förblöda.

Så gömmer du åter ditt lif som en gåta. — ... En natt skall du åter gråta.

II.

Den enda stund under långa år, då du ligger förtviflad och gråter, betvingande binder dig åter vid allt, som gaf smärta och sår.

Ty allt, som ditt hjärta med lysnad försmår, lever fördoldt som gråt inom dig. Det, en förtegen smärta sår, spirar till grodd, som du vattnat med tårar den hjälplösa stund, som kom dig att se, hur det tysta korar äfven det minsta, du mött, — fastän du trodde det dödt i ärrade sår — korar och viger till lif med tårar.

Afven det, som tiger fårar ditt anlete tyst: Ett minne af något, du kysst, när det dödt med forna vårar fallande blom — en längesen död dags leende sång — en saknad du bar, förteget och blidt — en blick som stack, ett ord som blödt i tysta grämelsers pina — allt detta är årens egendom och kan vända åter en gång som dina förpinade tårar.

Du undgår intet — allt är ditt. IGNOTUS.

krut på döder hög. Synerligen skar honom i ögonen det vackra blå gehäng, sömmadt med silke, hvilket jag bar, då det gällde att vara riktigt gill; han harcellerade mig mycket därom och mente, att jag visst fått det af någon piga eller löskekona i Riga, men han gjorde mig därmed ingen förtret, utan log jag inom mig ett stort löje, ty han skulle bara ha vetat, att den som i hemlighet sömmat det var grant och genom Kirstin Liljebjelke mig det tillställt, var just hans egen köttslige brorsdotter. Själ hade jag genom samma fru Kirstin förärat min Greta ett vackert öseguld och ett hängsmycke, af hvilka hon dock hade ringa förnöjelse, då hon för sin stränga moders skull ej vågade dem bära utan måste låsa dem inne djupast ned vid botten på sin kista.

När i oktober 1609 en hoper krigsfolk hemförlofvades till Sverige, sade jag ifrån, att jag ville med och fick orlof. Till dels var det ju för min gård Ekäng, som stode så godt som herrelös, men mest för att råka min lilja på Ed, och menade jag mig nu hafva blifvit en sådan karl, att jag väl kunde drista mig fram med ett frieri inför den stormodiga fru Anna.

Jag gick till råds med min jungfrus fortrogna vän Kirstin, hvilken nu som sagdt, satt såsom Esbjörn Bocks husfru på Sanna — gården hade hon medfört i hemgift. Hon gaf mig sålunda svar: "Om frieriet är välbefänkt, vet jag intet. Fru Anna Bagge är ett nögfärdigt stycke och styf som järn i alla sina föresatser; nog vill hon bida en bättre må helst nu, sedan hennes äldsta dotter Helga ingått ett så förnämligt gifte med ståthållaren Drake. Törhända gjorden I, Göran, klokast att vänta, tills I nått högre upp i graderna, hvilket, efter hvad I redan vunnit, intet lär fela. Men själfver har jag ju erfårit, huru älskande trängta att komma samman under samma tak och paulun, och det är intet godt för hvarken mannen eller kvinnan att blifva allena, säger Skriften. Desutom vet man ju, att ingen försagder karl fångar en vacker flicka, och att friskt vågadt är hälften vunnet. Därför afråder jag er intet, utan säger: gack dristeligen till verket och gå till storms med Gud!"

Den fru Kirstin! Hon hade då tankar i hufvudet, hjärta i barmen och ord för allt och är det yppersta fruentimmer jag på jordens rum sett dväljas, min Greta undantagandes.

Jag var besluten att gå till storms, som fru Kirstin uttryckte sig, men omständigheter uppskötte utförandet. Först hade jag mycket att bestyra vid Ekäng och sedan måste jag ända upp till Skeninge att få köpa en hvit häst nog gill till en friarfärd, ty på en hvit springare måste friaren komma till sin kärrestas gård, så bjöd seden den tiden. Innan detta var ombestyrdt voro vi inne i julmånaden, och mig föll i sinnet att uppskjuta giljarfärden till själfva julafton; den dagen för fem år tillbaka hade jag måst rymma ur rofkällaren på Ed som en herrelös hund; nu ville jag komma åter med ståt och fara därfån i triumf som fru Annas ärade måg.

I Oppeby gård, knappa fjärdedelsmilen från Ed, sade jag till hos bonden, min fars gamle vän, för att rusta mig i ordning i all min härlighet, och tyckte såväl bonden och hans kvinna som jag själf, att jag var en nog så gill och likelig ungersven som någon, den där trådt friarestråten. Jag hade hvit plym i min ljusgrå hatt, det vackra blå gehänget stack prydligt af mot det gula kyllret, min rock med silfvertränarne kunde anstått en grefve och min "Spring-Opp" var lika blänkande hvit som de nyfallna drivvorna vid vägkanten. Ett underligt hufvud mände hon

hafva, fru Anna, om hon ratade en sådan friare, tänkte jag, och red ut ur Oppeby vid godt mod.

Jag borde likväl hafva blifvit något tvehågsen, ty innan jag hann bron öfver ån vid Broby fick jag mitt första möte, som var ett käringmöte, och i backen ofvanför sprang en ekorre öfver vägen från vänster. Att sådant bådär intet godt vet man, men jag spottade tre gånger framför mig och läste två ave maria, hvilket senare nog var af den påfviske surdegen, men jag hade lärt det af far och visste då för tiden intet bättre, och så brydde mig skrocket intet mer.

Vid Eds gårdsgrind stod Skägg-Måns och sätte upp kornnekrar åt fåglarne till julkost. "God helg, Måns!", hälsade jag, "följ mig upp till trappan och tag vara på min häst, men tröste dig Gud, om du binder honom så, att svansen vetter mot storstugan." Han stod gapande af luttar förvåning att se en så gill junker oförväntad komma till gården midt på julafton, intet kände han heller igen mig och anade intet, att han fem år förut klämt sin barkade näfve om min nacke och tjudrat mig, som man tjudrar en oxe, men mitt ärende fattade han nog på grund af den hvita hästen och min förmaning, ty han visste nog samt, att vänder fålen på friarfärd bakdelen åt ungdoms boning, så är resan förgäfvad. Utan ett ord följde han mig upp till trappan och tog emot Spring-Opp, sedan jag stigit af vid klifstenen.

Framför ett vattenkar invid vistboden stodo två pigor bara in till midjan och höllo storvaskning till helgen; som det var bra nog kallt, voro de röda i skinnet som kräftor. Med någon möda fick jag den ena att draga öfver sig särken och anmäla för frun, att en junker önskade komma till tals med henne.

Snart stod jag inför den välborna frun inne i salen, där hon satt i sin breda karmstol. Handen hade hon lagt på bordet där den med sina glimrande ringar sken helt hvit mot den mörka oxhuden, som klädde bordsskifvan; i öfrigt satt fru Anna högre, rak och stel som ett bräde och mätte mig med ögonen.

"Ho är junkern, som gör en änkas hus den äran på julaftonen?" sporde hon.

Jag sade henne det.

"Väl intet den Göran Andersson från Ekäng, som för fem år sedan satt inne i min källare för tjufskytte?"

Ehuru skamsen och harmsen måste jag sådan fråga bejaka. Hon ändrade intet en min, bara mätte mig än nogare med blickarna. Efter en god stund sporde hon: "Hvad kan den Göran Andersson vilja mig?"

Jag har varit med i skarpaste handgemängel både vid Mewe, Höfft och Dirschau, men aldrig hade mig varit så trångt i bröstet som nu, där jag stod i salen på Ed; aldrig hade jag menat, att ett frieri vore en så fulleddad badstuga. Men jag var ju intet kommen för att slå till reträtt utan till att blåsa alerte till stormning, och detta gjorde jag. Hur jag talade, minnes jag intet och mindes det väl knappast, när jag kommit utom stuguknuten, ty min confusion hade varit grufvelig, men det var om jungfru Grefas och min dygdesamma och orubbliga kärlek samt min ödmjuka begäran att af hennes hulda fru moders hand få Grefa mig gifven till hustru.

I Malgesanda kyrka hafva de en helgonbild skuren ur ett stycke trä; just lik en sådan bild satt fru Anna, hörandes på mig utan att ändra en min. När jag slutat gick hon ut med orden: "Man säljer intet en adelig jungfru likt en ko på en marknad utan att spörja henne till. I får vänta här, medan jag sådant uträttar."

(Forts.)

Människorna i min sommarbygd.

NÄR SOLNEDGÅNGENS DAG-
rar öfver bergen sakta dö bort och de blå vattnen mörkna i sensommarnatten, när myrspofvens klagande är det enda, som bryter den djupa tystnaden, tänker jag på de människor, som lefvat och lefva i denna bygd. Jag tänker på de gamla böjda gubbarna och de små skrynkliga gummorna och deras öden. Än mer minnes jag hvad som berättas om dem, som nu sofva under kyrkogårdsmullen. Deras lif var en enda lång arbetsdag utan rast eller ro ända in i nittioåren. För dem måste evighetens hvila stå som mödans ljufva lön. Hur skulle de annars härdats ut dag efter dag? Vi kunna alls inte fatta deras släp och armod. Aldrig sågo de det glänsande vattnet och de blå bergen kring sig. Aldrig kände de blommornas solskensdoft. Historien om deras lif blir till en underlig sägen för oss, människor af en ny tid.

De, som nu bo i de små röda stugorna och se barnskaran växa år för år, minnas, hur de som barn lyssnade utåt vägen i sommar-natten efter Stornäs Jans malmfora. Och alltid kom den: den magra hästkraken släpade fram sitt tunga lass, och själf låg Jan på lasset, höll i tömmen — och hvilade. Ty det var hvilans i hans lif: malmkörningen hvar natt den halfannan mil långa vägen från brytningen långt borta i skogen ner till sjön. Sakta skakade malmflaken framåt den slingrande vägen i tysta nätter. Den drömande fågringen i de vackra sjöarnas och bergens nejd fanns aldrig till för Stornäs Jan. Halfsofvande tänkte han blott på hur slant efter slant knöts in i lärfsdukens hörn underst i den blå kistan. Alltid samma ifver att arbeta hop styfver efter styfver. Aldrig ett ögonblicks ro.

Då sjöarna färgades röda i morgongryningen, skakade flaken in på den tufviga vägen till Stornäsgården, och då tuppen gol första gången, stod husbonden färdig med lien på axeln för ett långt och tungt dagsarbete. Främst gick han i gassande solsken, och nog fingo pigor och drängar vara flinka i vändningarna för att hinna få opp det hö han slagit till kvällen. Det var knappt han unnade sig den matro de andra måste snåla sig till. De hårda brödknallarna, den salta strömmingen och löpmjölken togo inte många minuter. Så en klunk af frästöpets sura, utspädda slätterdricka, och Stornäs Jan var åter i farten med lien.

Men när han på kvällen lade den gamla hafrepåsen i malmflaken för att ge sig i väg på sin vanliga nattresa, log gårdsfolket hänfullt för sig själfva. Den smutsiga påsen lades ner hvar kväll och hvar morgon hängde Stornäs gubben åter upp den på sin krok, och lika många hafrekorn rasslade i den som förut. Inte hade Stornäs Jan tid att låta mårren rasta och äta hafre.

Arbete och sträfvan dag och natt, månad efter månad, år efter år, tills dagarnas mått var fylldt — så var lifvet för Stornäs Jan. Och slantarna hopade sig i den blå kistan. Aldrig röddes de, bara samlades. Aldrig hvilade Jan, såg på lifvets gång omkring sig eller tänkte öfver meningen med allt detta sträfvan. Han gick bara på sin tunga, säkra gång. Hur man måste undra öfver ett sådant lif i denna gudabenådadt vackra bygd!

Sommarstugan tog Jan till förvaringsrum för den ved, som inte rymdes i boden. Där var snart kammaren fylld till taket. Men om vintern sulto gårdens kvinnor vid talgljusets

skan och spunno den blanka lintråden med fingrar, som voro röda och valna af köld, trots de pådragna tjocka halfvantarna. Inte hade Stornäs Jan råd att elda rummen varma medan vedförrådet växte i sommarstugan.

Men när Stornäs gubben sträfvat på så framemot nittioåren, kom den dag, då han skulle dö. Folk, som var med då, berättar, att det var svårt för honom, det var så mycket som band hans själ. Värst var det med hafrepåsen. Den gamla, grå påsen, som åkt med på malmforan alla nätter och aldrig öppnats, stod i vägen för honom. "Ta undan hafrepåsen!" ropade han i förtviflan.

Så berättas det om många, många, som bott i de små grå och röda stugorna på åsen och vid sjön. Var inte de flestas lif ständigt grå hvardagar utan de solskensfläckar, som förgylla våra vägar? Och hur de kunde spara och streta! Jag minns hur det var, när Masols Maria höll bröllop för sin enda dotter. För gästerna hade hon måst koka den lena, hvita bröllopsgröten, men själf fick hon tag i några salta strömmingshufvuden, som kastats till afskrädet, och dem stekte hon på spisglöden. Det var hennes bröllopsmål.

Den lilla krokiga gumman i randkjolar, som jag ofta möter på den slingrande vägen ofvan sjön, har en stuga bakom ett snår af skärblommade spirea. Aldrig trodde jag det var ett hem för en människa, detta lilla gråa skjul med sin låga dörr. Den öppna spiseln, bordet, sängen och det rosiga hörnskaftet trängas med hvarandra i det lilla rummet. Där bor gumman ensam, och hon är nittio år. Hvar sommar går hon, då slättertiden närmar sig, till far i granngården med sin lie. Den skall han slipa, och så skall han komma en daggig morgon och slå af hennes lilla teg. Sedan knogar gumman ensam opp sin hässja, som hon gjort så länge de unga kunna minnas. Det är af pengarna för det höet hon lefver hela året, den nittioåriga gumman. Kom inte och tala med henne om att det finns fattigvård i vårt land! Det talet förstår hon inte.

Trötta steg, slit och släp och hoppet om en evig hvila, sådant är ert lif, min sommarbygds gamla. Sådant var det för dem, som gått ur tiden. Aldrig knotade ni mot ert lifts gud. Årens skickelse genomlefde ni alla med stadigt mod.

Ert lif blir till en överklig sägen för oss, som stå er nära genom blodsband och ändå äro er alla så fjärran.

S:t Göran och draken.

EN ORIGINELL OCH VACKER PRYDNAD har staden mellan broarna fått i den afgjutning i brons af S:t Göran och draken, som i dagarna aftäckts. Konstverket har fått sin plats uppe i Köpmanbrinken utåt Österlånggatan och nedanför detsamma har anordnats en springbrunn.

Originalen är som bekant en medeltida träskulptur från Tyskland och har sin plats i Storkyrkan. Det är samfundet S:t Erik som tagit initiativet till att den gamla uppbyggliga legenden stått upp i ny förklaring och fått sin plats midt ibland oss där människor färdas och kvinnor antastas. Om konstverket är tänkt som en symbol af den Stockholmske mannen i hans förhållande till det svagare och knäböjande könet eller som en kraftig predikan är svårt att säga. Kanske det senare, ty i annat fall hade det kanske placerats utanför spårvägsstallarna vid Tegnégatan.

ED SISTA VARSÄDSLASSET, som bullrande kör in öfver logen följer, ifall året varit godt, ofta en orolig gäst: gillenas, folkfesternas, ungdomsglädige, ostyrige sälle, ett väsen, som, hvar det tar säte i hus och på gård, sår oro i sinnen. Han kommer sist från skogarna, där skuggan under sommar'n är sval, och skymning råder under ljusa nätter. Dit ut flyttar han från gillestugans kvalm valborgsmässenatt, sedan han först till afsked i de ungas led sjungit in "Maj i by" med sitt "sommarn är så ljuflig för ungdomen"; då bokskogen står klädd i sin fagraste skrud, med sippor och konvaljer under ljusgrå stammar, då dansar han, yr af lifslust, sin polska till toner af fiol och "klaver". Då fyllas alla snår af hans väsen och medan frastar och näktergalar sjunga i den sakta susande skogen, går dansen där borta i gläntan, par efter par natt efter natt, på filltrampad jordvall, under stöj och skraff, tills sommarn är förgången. Då hösten kommer, löfven gulna och falla af, då snår och sligar äro våta af daggfyllda långa nätter, då trår han åter till gillesstugans enrisdoffande luft och styr sin färd in åt närmsta gård, där man sedan möter honom vid alla knutar, i alla vrår.

Han hvirflar med dammet i solstrålen, som snedt faller in genom logens vidöppna portar, och till musik af ångtröskans brus och lokomobilens gälla hvissling sjunger han en visa för ansträngda halmbärare om rykande söt toddy, om "gökar" i mängd, och om dansen med fästemon så god i fimmar, tjo hejelihej. — — —

Han hviner med bister nordan öfver potatisplockarnas böjda ryggar där ute på vången, hviskande dem förföriskt i öronen om höstgilletts varma kaffe och goda dopp. — För knäböjande töser i betlandet, hvilka i ur och skur nacka rufa efter rufa, hägrar den löfklädda logen med dansen som varar till ljusan dag! — Skrattande nynna de kända melodier, medan ögonen lysa under tjocka hucklen. Då kvällen värmer han sig i folkets krets. Spejar öfver immande potatissat efter ett lägligt tillfälle att rycka fram med sitt förväntningsfulla "hont e' et, få vi nåt höstgille i år?" Så ändtilligen fastställes dagen. — "På lördag ska vi ha höstgille!!" —

Som en löpeld sprider sig detta glada budskap öfver hela gården. Från gårdsdräng till vaktpojke, från köksan till minst-pigan, alla glädja sig barnsligt åt det väntade nöjet. — — —

"Säg åt Lars att han kommer in på kontoret i kväll och får besked, samt listan på dem, som skall bjudas". — Följande tre dagar råder stor brådska. Det brygges dricka, som ju helst bör vara färskt, bakas groff och fint bröd, hvete och småbröd. Kalfven som stått i fem veckors tid, slaktas. Det fejas rent i hvar krok som till julaffon, och allt går med lif och lust som en dans på log i höstatid.

Så kommer då den efterlängtade lördagen. Gårdens hela personal går som i ett festrus af godt humör. Hvar och en har

HÖSTGILLET.

Af MARIA LINDSTRÖM.

DETTA ÄR NU ETT ÄKTA SKÅNSKT HÖSTGILLE med mycken dans och mat och dryckjom, och författarinnan, själf äkta skånska, har ej blott i ord skildrat den måleriska festen, utan och med artistiskt öga och behändigt handterad sax illustrerat densamma med roande och karaktäristiska silhuetter, af hvilka den första tjänar som vinjett här ofvan.

brådt på sitt vis. Drängarna göra i ordning nedre "salen" på magasinet till dansen.

Utefter väggarna ställas bänkar, plankor lagda på fyllda sädessäckar, där ej gungbräden och trädgårdssoffor räcka till. Spelmansstolen uppsättes, tomma fotogentunnor belagda med plank, som klädas med mattor, grangrenar och buxbom. I salens fyra hörn ställas höga enar. På långväggen mellan fönstren synes ordet "välkommen" vackert siradt af vildvin. Äfven kaffebordet är pynfadt med girlander och rosetter af vildvins röda rankor, hvilkas klängen och sno sig om repen, som härs och tvärs äro dragna under taket genom salen. På dem hänga kulörta lyktor, och (höjden af all lyx!) öfver dem den af vide böjda, med buxbom, vildvin och höstblommor prydda ljuskronan.

Upe i köket härskar stor brådska. Köksan står vid spisel och passar tvenne kaffekittlar. Röd är hon och glänser i kapp med sin skurade koppar, hvilken godt kunde tjäna som spegel åt hennes blomstrande ansikte. Dagen till ära har det grågula, upptornade framhåret bränts med griffel — men den kärftva, med vatten kammade, hårdt ihopvidna hårknuten tager från detta ett skarpt protesterande afstånd, så fri från hvarje skymt af koketteri. Vid korfändan af det hvitskurade köksbordet sitter undantagsgumman från torpet, gammal, rynkig och böjd. Munnen, tandlös, med tunna läppar, måler gärna om de gångna tidernas vedermöda, såväl som nu om nattgammal nyhet, medan kaffekvarnen i knät entonigt surrar, då hon mal det nybrända kaffet, njutningsfullt insupande dess fina doft. Från den angränsande jungfrukammaren höras muntra skratt, det är städerskan Stina och minst-pigan Siri, som hålla på med sin toalett. De äro när som helst mogna för en sväng. Ja, glada ungdom med dina friska röda kinder och skrattsjuka ögon, "dansa medan du är ung, när du blir gammal blir du tung," står det i folkvisan. Men på höstgille dansar både gammal och ung, ingen vill vara styf eller tung, när öfver logens tiljor går dansen. I sista stund spörjer Siri något oroligt Stina: "Tror du Jöns lärt sig dansa afvigt än?" Och denna svarar lugnande: "Han är väl inte sämre han än andra påga, men skynda dig nu, frun kan kalla när som helst, och vi ha tagit oss rundlig tid."

"Nej men se! Där kommer Anna-Per-Måns! Bevars väl så hon struttar i väg på högklackade skor, snörd som hon är, de eländia lifvet! Ja, de' sägs ju hon brukar liggma mä snörlif hvar natt — hy bevars! Sicken halt hon har å flor! Synd om stackelskapet fill man hennes!"

"Se där kommer Jonas från Alkärret med kvinga och alla fem glyttarna!"

"Jo, jag tackar," fnurrar Siri, "man ska väl inte få plats å dansa för unga!"

"Ja, nog blir det godt om den varan, ty patronen satte på listan utom det 'att hvar och en skulle ta knif, gaffel och sked med, att de som ville kunde ta barnen med', men på ett vis e de bra, för ju förr gå mororna hem å lägga glyttarna, så få vi rusta i fred, tjo så lifvat!"

Siri svänger den mera sillsamma Stina ett hvarf rundt, hvarefter de bege sig i väg ned åt logen, dit äfven Lars nu ställer kosan från den i bryggshusbyggnaden belägna drängkammaren. Han är extra fin i dag. Rufig rock, randiga byxor, hvit i bröstet med skinande röd halsduk och kuskmössan käckt på sned öfver den linfärgade luggen. Ansiktets glans och röda färg skvallrar om, att tvätt- och rakningsproceduren i dag varit mer än vanligt grundlig.

"Ser du så fin Lars är," hviskar Siri och stöter sin vän tämligen omildt i sidan, men en varm sky på Stinas kind förräder att Lars är favoriten bland byns påga.

Nere på magasinet har redan en del af det yngre manliga släktet församlats, dagen till ära rökande cigarrett. De äldre kasta mången förstulen blick åt den i guld lysande konjaksbuteljen, hvilken jämte små glas på silfverbricka står på kaffebordet, där upptornade hveitebrödsfat och pepparkaksskålar nog kunna mätta de hungrigas ögon såväl som magar. Under trappan till de öfre magasinen ligger ölankaret med kranen isatt tillreds. Tvenne emaljerade mått hänga på lagom håll. — — —

Tyst, det höres svaga toner af närmare kommande musik. Ungdomen rusar ut och möter den efterlängtade spelmannen. Ensam kommer han spelande med ryggen böjd öfver "klaveret". Han är af taffarsläkt, där-om skvallrar den mörka hyn, de underliga brännande ögonen under tjocka bryn, och den svaria luggen, som ligger tung öfver en af tidiga näringsbekymmer fårad panna. Men den duktigaste spelman är han. Klent är det bevändt med takt och lust för dans vid de gillen, där han ej för stråken eller trakterar handklaveret. Väl inkommen strålar hans mörka ansikte upp vid åsynen af den elegantia spelmansstolen. Smickrad klifver han strax upp på sin festligt prydd plats. Fiolen tages ur gräfsvinshölstret, som hängd på den böjda ryggen. Piglocket, som användts under färden, sättes åt sidan och blir nu ett föremål för de yngsta festmedlemmarnas nyfikenhet. Fiolen stämmes i långa skärande, ibland lätt lekande drag. Bisarra toner som riktigt tyckas kittla i fötterna. Snart ljuder Björneborgarnas marsch taktfast genom salen. Under tiden hinna gästerna samlas. Klockan är nu närmare sex. — Men inte skall man visa sig så angelägen, att infinna sig på bestämdt klockslag. — Det passar ej alls. Tidigast en timme efter den på listan angifna tiden, det är korrekt och utvisar god ton. Helst töserna lysa med denna egenskap. Gubbar och pågar kasta tränfulla blickar åt kaffebordets gökmaterial, och gummorna längta efter kaffetären.

(Forts.)

* Kaffe med brännvin, eller konjak, blandadt.

SANKT GÖRAN OCH DRAGEN. Den den 10 oktober affäckta, på Köpmänbrinken i Stockholm resta bronsafgjutningen af det kända medeltida konstverket. Originalteckning för Idun af Nils Kjellberg. I vänstra hörnet: Originalet i Storkyrkan.

Från scenen och estraden

DET HAR STÅTT TRUMHVIRFLAR AF REklam kring operans gäst madame Edith de Lys. Något fenomen är hon emellertid ej, men dock en förmåga åtskilliga grader öfver medellinjen. Stämman kunde vara skönare i klangen hvad höjdfonerna beträffar, hvilka vid fortissimoställen skära i öronen som lancetter, och öfverhufvudtaget skulle det ej skadat om hela sångsättet varit mindre expressivt.

Som Aida, den etiopiska slafvinnan, utvecklade sångerskan i hvarje fall en spontan lidelse i spel och sång, som passade väl ihop med karaktären, och hon var till och med ymnigare i sin personlighetsgifning än både komponist och textförfattare, ty deras Aida äger, gudi klagadt, inte särdeles många facetter på sin själ.

För öfrigt gick operan med det invandas jämnhet och fru Claussen och hr Schwebach, som båda voro vid ypperlig röstdisposition, kunde taga åt sig en god del af publikens bifall. Sedermera har madame de Lys uppträdt som Mimi i "Bohème" och Violetta i "Den vilseförda", i hvilka båda roller hon visade sin begåfning från helt nya sidor. Där bar särskildt hennes spel syn för saken att uttrycket "operakonstens Duse", som beagnats om henne, ej är enbart reklamgrannlåt.

Konsertgifvare under de senaste veckorna ha varit tre: Ludvig Wüllner, Alexander Kirchner och Ignaz Friedman; jag förbigår den unga dam, som voltigerade med sin hemgjorda sång i Vetenskapsakademien och föll ner på dilettanternas allmänning.

Ludvig Wüllner är samme egendomliga grellt personlige sångare som förr, en recitator till pianoackompanjemang och en utmejslare af dikterna, så att estraden blir till en scen, fylld af dramatiskt sprängstoff. Rösten var aldrig vacker och har ytterligare förlorat i klang, men viljan i

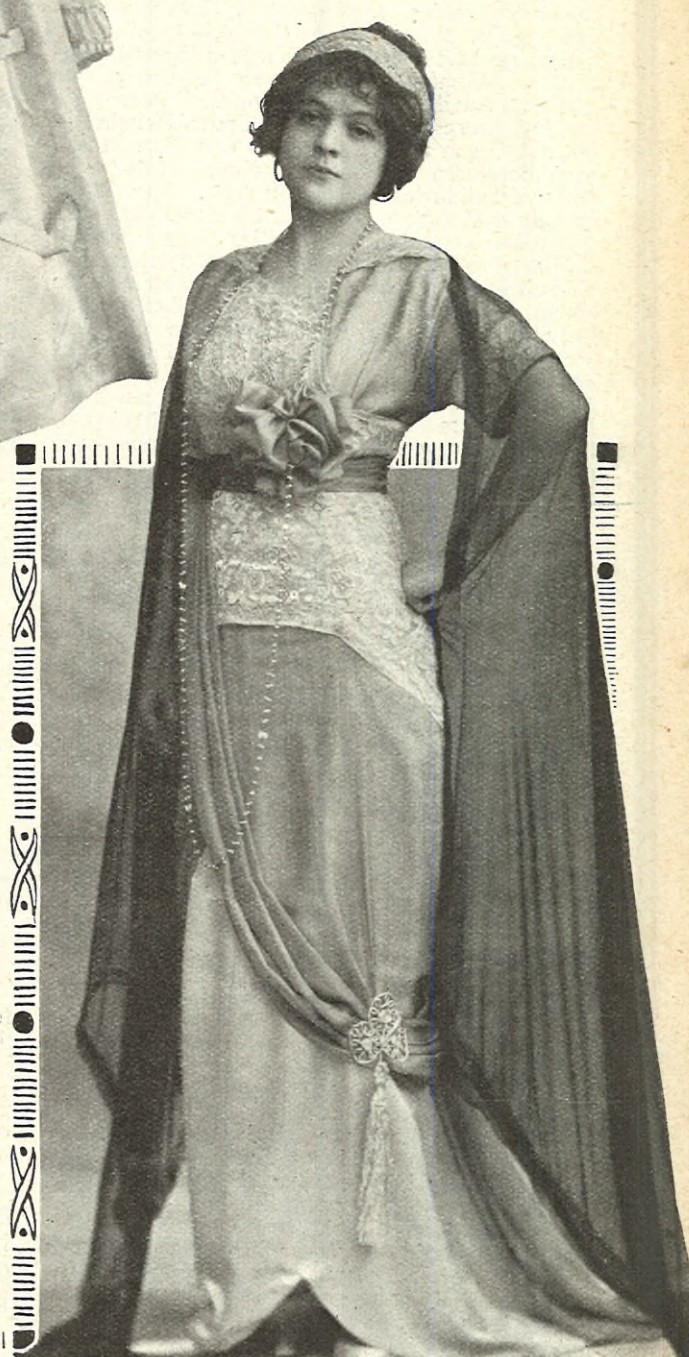
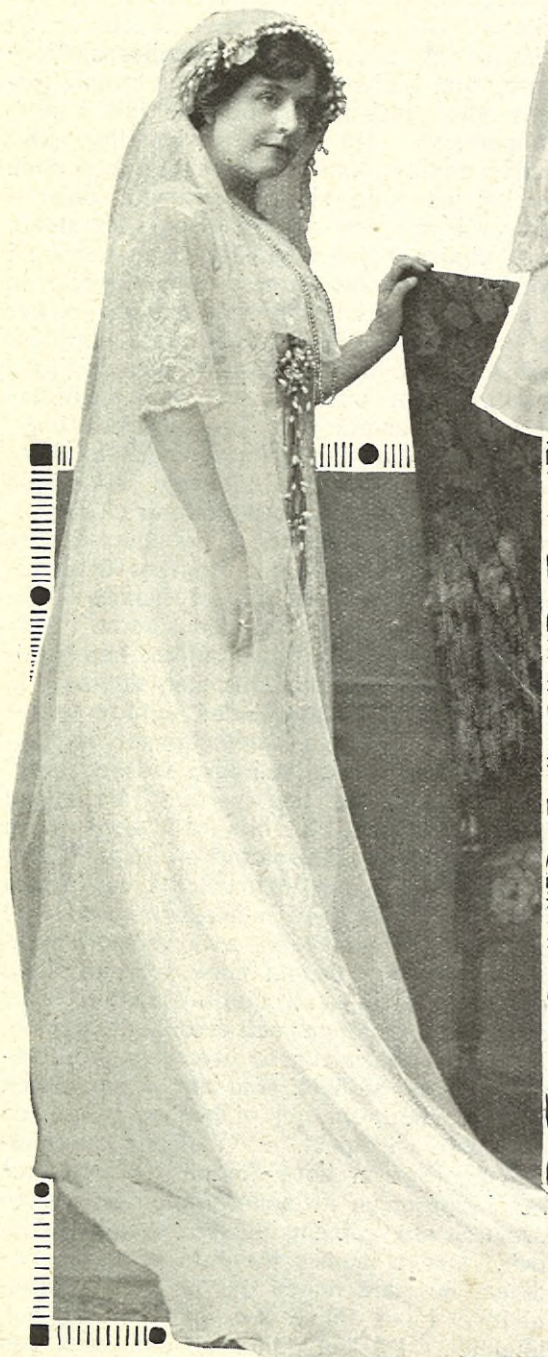
diktaren, hvilken halft glömd och förgrämd ännu känner sig beroende af berömmets tomma glitter, men inför utstrålningen af sonens offervilja kastar sin diktarära som en utnött dräkt och blir den patriotiska gärningens fullbordare.

Hr E. Hillberg är nu som tillförene mäktig, djup och varm i den gamle skaldens roll, och i sonen Helge har hr de Wahl en af sina allra bästa uppgifter. Det är en äkthet i hans spel, en sjäfullhet och en smidig betoning af lynnesskiftningarne hos den unge samhällskampen, som på det lyckligaste kompletterar författarens teckning. På ett lika högt konstnärligt plan står också fru Bosses Agda; ett ungt flickhjärtas oskuld och hängifvenhet kunna näppeligen tolkas finare. Fru Lindberg karakteriserar med framgång Ulfstjernas hustru, den godlynta slärfvan med de hvardagliga synpunkterna, men hr Brovallius kan däremot ej, trots lofvärda ansträngningar, ge illusion åt revolutionären Reback. Hör inte direktionen att den rollen så godt som ropar på hr Hedqvist?

På Intima teatern disponeras tilljorna för närvarande af Ernsi Didring, som där nått en förtjänt framgång med tre enaktare, eller rättare två, "Segraren" och "Natfkyparen"; den tredje, "Vid korsvägen", tjänar egentligen blott som programfyllnad.

Styckena handla naturligtvis om kärleken, om hvad annars skulle de också röra sig? En förständig dramaturg väljer alltid detta ämne, för så vidt han vill att någon människa skall bry sig om hvad han skrifer. Ännu så länge står nämligen kärleken öfver pari och noteras bland de gångbara valutorerna, men det räcker kanske bara till vidare, tills tidens praktiska ande gjort käl på känslorna och samlifvet mellan man och kvinna

Styckena handla naturligtvis om kärleken, om hvad annars skulle de också röra sig? En förständig dramaturg väljer alltid detta ämne, för så vidt han vill att någon människa skall bry sig om hvad han skrifer. Ännu så länge står nämligen kärleken öfver pari och noteras bland de gångbara valutorerna, men det räcker kanske bara till vidare, tills tidens praktiska ande gjort käl på känslorna och samlifvet mellan man och kvinna

föredraget och den konstnärliga elden finnas fortfarande kvar.

Alexander Kirchner tog afsked af stockholmspubliken med en konsert och ett Lohengrinuppträdande. Han blef ej gammal på operascenen, den österrikiske löjtnanten, af hvilken man väntade sig så mycket, men den rättvisan kräver han att bli ihågkommen som en sångare med både sånglig och dramatisk kultur.

Ignaz Friedman håller af Stockholm, och på ett och annat missljud när är vänskapen besvarad. Som Chopinspelare var det han första gången drog in här och korades till förtrollaren, om jag ej missminner mig, och nu spelar han alltjämt Chopin, så att vi buga oss som stjärnorna i Josefs dröm. Men vi buga oss i främsta rummet för skaparen af dessa toner, fyllda af ett lidelsefullt hjärtas eld, och skänkande melodiskatter af oförgänglig färging.

Nysvensk dramatik äger ett fåtal äkta skapelser och en bland dem är "Johan Ulfstjerna". Detta sällsynt helgjutna skådespel, som icke äger en scenisk effekt, utan där allt är brinnande själ, lefvande ton, visar sig nu vid förnyadt framförande ha ytterligare fördjupats till sitt innehåll: det står helt enkelt som en exponent och en fulländad sådan för nordiskt sjäslif i modern tid.

Det var synbarligen i ett benådadt ögonblick Tor Hedberg undfick idén till detta sitt drama om ungdom, som i stillhet bereder sig till en stor gärning, och om den åldrande

är vordet en enda inspirationslös arbetsdag i de många "förelsernas" tjänst. — I det ena stycket låter författaren sin hjälte målaren beröfvas sin älskarinna, därför att han försummar henne för sin konstns skull, och i det andra är det en kokott, som under en nattlig supé med sin älskare, som hon i grunden afskyr och gör narr af, träffar sin ungdomskärlek, hvilken är nattkypare på restaurangen. De båda interiörerna äro skrifna med dramatisk verve och med skarpt öra för känslornas tongångar i människohjertan, de få tillika ett artistiskt utförande; hrr Ståhl och Lavén samt fru Molander äro förträffliga i sina uppgifter, den sistnämndas framställning af kokotten hör till de prestationer, som man minnes länge, så gripande är den i sin konsekvent genomförda tolkning af ett lif, som är dömdt att förspilllas.

Svenska teaterns engelska komedi "Det starkare könet" af Johan Valentine ger inom den trefliga familjepjäsens ram en liten väl formulerad läxa åt dem, som tro sig vara de starka. Hur tidsenligt för öfrigt att just nu spela en pjäs, där mannen drar det kortare strået! Fröken Olga Andersson har kommit hem från Paris med en alldeles ny syn på sin konst, hon är vorden en comedienne hvarken mer eller mindre, en fint facetterad talang, som gjorde en succés af Valentines pjäs och alldeles säkert kommer att bli Svenska teaterns magnet i vinter.

Vasateatern skiftar snabbt sina program; därför måste själfva direktörsparet rycka in och spela i Capus' kända lustspel "Leontines män" för att ge bouquet åt den ur fjärdingen upphämtade varan. Hr Albert Ranft har farsen i blodet alltsedan sina unga dagar, hvartill kommer hans aldrig slocknande kärlek till tiljan, som gör att han orkar vara aktör kväll efter kväll, trots direktörsplikterna mot de sju teatern. Fru Lisa Ranft fylles också af ett starkt begär till de bräder, som föreställa världen. Men hos henne är viljan uppenbarligen starkare än talangen. En yppig scenisk apparition gör emellertid hvad den kan. Efter detta program har följt ett engelskt treakt-lustspel "Nakna sanningen" af George Paston och W. B. Maxwell. Själfva uppslaget skulle kunnat ge anledning till en härlig drift med människors oförmåga att uthärda sanningen, om motivet med den underbara ringen, hvilken tvingar sin bärare till en oförfärad öppenhet — ett motiv, som räknar anor från den österländska sagolitteraturen — ej helt abrupt insatts i en krets af nutida londonskt affärsfolk. Nu blir det en hybrid af saga och modernt lustspel, som delvis förtar effekten af det eljes ganska muntert skrifna stycket. Hr Winnerstrand har sanningssägarens roll på sin lott och förnöjer med sin kända komik, här tillsatt med en roligt uttryckt förviflan öfver sin ofrivilliga lösmynthet. Herr Victor Lundberg uppträder som en gammal antikvitetshandlare och väcker munterhet med en fågelliknande mask, fru Winnerstrand och fröken Zellman svara med heder för den kvinnliga fägringen, men deras roller ge dem ej så synnerligen rikt tillfälle att utveckla sina talanger som skådespelerskor.

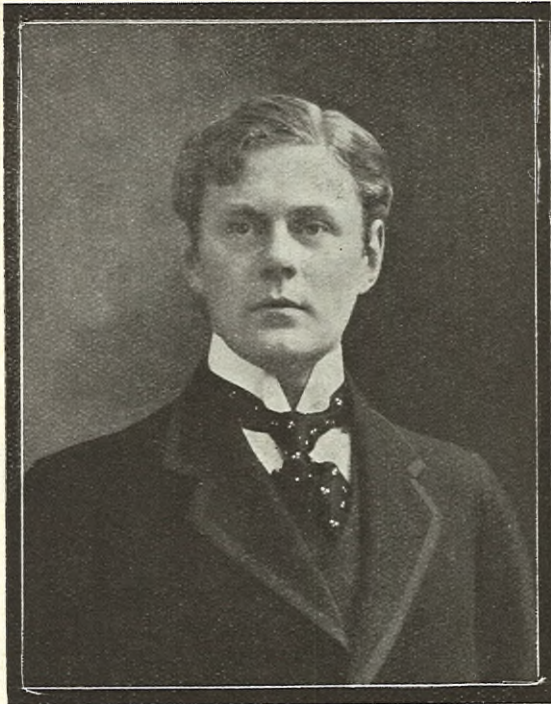
Oscarsteatern fick i "Den käre Augustin" upp en operett, som sycks vilja gå. Texten är i början ej vidare lofvande, men höjer sig i tredje akten till verklig komik, så att publiken lämnar teatern med löjet i mungiporna. Musiken af Leo Fall bjuder på några bra nummer och utförandet kännetecknas af den käckhet i aktionen, som blifvit Oscarsteatern egen.

På Lilla teatern arbetas i motvind. Erik Juels båda lustspel, "Herr baronen" och "Praktsången", förolyckades, och det nya programmet, bestående af tragedi och operett, torde knappast kunna påräkna någon livslängd. Men det blir kanske bättre.

Sedan ofvanstående skrivits, satts och ombrutits har Kgl. teatern gifvit en repris af Donizettis operabuffa "Don Pasquale". Det är ej tu tal om att denna pärlande italienska operamusik från en längesedan svunnen epok ännu i mångt och mycket håller färgen. Särskildt den friska melodiska ingifvelsen har sin tjustning för moderna öron, som flera gånger om hunnit tröttna på det brutala orkesterlarmet i den nyaste operamusiken.

"Don Pasquale" libretto, med rötter i den italienska maskkomedien, verkar däremot skäligen föräldrad, och den kräfver en alldeles speciell stilkänsla hos de agerande, om den ej skall bli pueril. Utförandet, i och för sig rätt förtjänstfullt, förmådde ej heller breda arlekinspelets löje öfver handlingen. Herr Stiebel var emellertid rätt lustig som den kärlekstokige gubben — Konjanterlustig vore kanske rätta uttrycket — och miss Case sjöng oförskräckt sina koloraturpassager och spelade med schwung. Men hennes svenska textuttal... brr! Som doktor Malafesta repeterade hr Lejdström i ett och annat sin Figaro och hr Lennartssons lyriska tenor gjorde sig väl gällande i Ernestos roll.

ARIEL.

Gunnar Wingård.

VÄR SCENISKA KONST HAR plötsligt drabbats af en kännbar förlust. En af Svenska teaterns allra främsta skådespelare, Gunnar Wingård, afled nämligen natten till måndagen för egen hand, efter att en längre tid ha lidit af en svår sömnlöshet, som brutit hans krafter.

Gunnar Wingård intog, som nämnts, en mycket framstående plats som scenisk konstnär. För några år sedan kom han hit öfver från Finland, vid hvars svenskspråkiga scen han gjort sig ett namn, ingick först vid Vasateatern, men öfverflyttade snart till hr Ranfts stora dramatiska scen på Blasieholmen, där han allt sedan legat djupt inne i repertoaren. Hans käcka, eldiga temperament, klangfulla stämma och ståtliga gestalt utgjorde ett solidt underlag för hans konst, som spände öfver ganska vida områden; han behärskade såväl komedien som lustspelet, pröfvade sig äfven inom det stora skådespelet och ägde en påfallande karaktäriseringsförmåga. Hans båda sista roller blefva condottieren Prinzivalle i "Monna Vanna" och den äkta mannen i "Det starkare könet". Ingen kunde väl ana att under den friska typ, han framställde i det senare stycket, gömde sig en melankoliker, som umgicks med dödstankar.

Frid öfver den sympatiska konstnärens stoff!

Spalten om böckerna.

DEN ROLIGASTE OCH MEST lärorika bok jag läst på länge är Bengt Lidforss' Naturvetenskapliga kåserier. Den store Linné lär ju på sin tid ha glädt sig öfver att hans naturforskningar tilläto honom "koxa in i Guds hemliga rådkammare". Den moderne naturvetenskapsmannen ler åt det naiva i en dylik terminologi, men i själfva verket kan han inte undgå, och på fastare grunder än förr, att då han afslöjar några af de mysterier, som vanan eller okunnigheten kommit oss att förbise, väcka de känslor af vördnad, som närmast höra religionen till. Om också författaren försvarar sig mot den möjliga miss-tanken att spela på dylika känsloträngar, är det en annan religiös känsla, som tydligt

ligger till grund för hela hans framställning: medkänslan för och kärleken till allt lifvande, och jag vågar bestrida möjligheten att läsa dessa naturvetenskapliga kåserier utan att få den stärkt och förklarad. Hvem kan bevara sin likgillighet inför kapiteln om växternas toalett- och hushållsbestyr, på hvilka områden det utvecklas en sinnrikhet och energi, som inbjuder högre stående släkten till en fåfång täflan. Hvilken misantrop skall undgå att beundra den hjältemodiga kampen för tillvaron hos någon lågt stående djurart eller det villiga offrandet af "den egna lyckan" för släktets bestånd hos något litet punktliknande kryp, sak samma ur djur- eller växtriket. Kanske skall misantropen knappast kunna undgå, lifvad af den naturvetenskapliga vältaligheten, att i en värld, där släktet tvåhändta vållat honom svårglömnda desillusioner, för framtiden vinna en viss ersättning i medvetandet att vara medborgare i ett världsrrike, hvars orubblig lojala medlemmar rent utaf komma honom själf att känna sig som en pliktförgäten humbug.

Vi äro Cecilia Bååth-Holmberg all tack skyldiga för att hon offentliggjort En svensk flickas dagbok under krigsfångenskap i Ryssland 1808—1809. I en af utgifvarinnan författad inledning göra vi en förberedande bekantskap med dagboksskrifverskan, den unga Adelaide von Hausswolff, och tillåtas kasta en blick på lifvet inom Sveaborgs fästning vid tiden före och under det senaste ryska kriget, då trådarna spunnos i mörkret till det landsförräderi, som skulle kosta Sverige så dyrt. Adelaide von Hausswolffs far, en af de Sveaborgs officerare, som blefvo land och kung trogna, fördes efter fästningens nesliga fall i rysk fångenskap. På denna äventyrliga färd valde den adertonåriga dottern i uppförande kärlek att följa sin far. Hennes anteckningar från resan och vistelsen i Ryssland, som utgöra bokens hufvuddel, ha kanske i första rummet det intresse, som ligger i en klar bild af det tidstypiska. Inledningen ger oss några omdömen och några uppgifter om Adelaide von Hausswolff, som möjligen skulle kunna passa in på något annat århundrades snälla och väluppfostrade unga flicka. För att ingen förväxling skall vara möjlig måste man höra den unga damen själf tala. Den intagande Adelaide är en oemot-säglich produkt af det i ögonblicket nyss öfverståndna 1700-talet. Hon har hela dess snusförnuff, som uttaladt af hennes friska och leende läppar blir en charm. Dess kyliga förståndsmässighet mildras hos henne af ett medfödt godt hjärta, men uttrycker sig dock på ett sätt, som vid så unga år verkar närmast lillgammalt. Betecknande är hennes förakt för "den religiösa vidskepelsen" på samma gång hon vördar "det högsta väsendet" eller när hon vid slutet af sin resa förnumstigt filosoferar på följande sätt: "Jag gjorde den reflexionen, att Gud i alla land planterat goda människor bland de elaka". En anordning, som vinner hennes fulla gillande. Denna unga svenska flicka glömmes aldrig sin trohjärtade stolthet öfver att tillhöra en tapper och ärorik nation, inom hvilken barbariet är en öfvervunnen ståndpunkt — en stolthet, som inte tar sig uttryck i skryt, men som ger åt hennes gestalt en okonstlad värdighet. — Till hennes personliga egenskaper höra, förenad med en vakker idealism, en för hennes ålder förvånande praktisk uppskattning af lifvet och dess värden. Denna hennes förmåga att se och bedöma de yttre tingens ger hennes skildring af lifvet i det dåtida Ryssland intresse och liffullhet. Då det gäller att analysera och

väga andliga värden bli hennes omdömen mindre tillförlitliga, fast inte utan en viss ylig skarpsinnighet. Dagboken är affattad på ett klart och nyktert språk värdigt fidsandan, men som inte utesluter tecknen till ett visst mått af litterär begåfning. Adelaide von Hauswolfs resejournal är lika mycket genom sina förklarliga brister, som genom sina förtjänster en intressant lektyr.

I dessa boktillverkande dagar, då möjlighast färska afgangsbetyg från åttaklassigt flickläroverk tycks anses liktydigt med diplom på författareskicklighet för kvinnliga skribenter, och då journalistjargongen öfverflödar på den manliga bokmarknaden, är det en egenskap, nej flera, som allför ofta lysa med sin frånvaro inom litteraturen. De kunna sammanfattas i ett ord: kultur, en kultur, som sitter både i hufvud och hjärta och som inte når sin fulla utveckling i tjuguårsåldern, utan först då en människa hunnit, inte bara läsa många goda böcker utan tänka öfver dem i stillhet, och främst då hon utan böcker lärt något, som de unga sällan hinna med: att känna människorna.

Glimtar af Amalia Fahlstedt är en bok som besitter de så ofta saknade förtjänster jag berört. Dessa små, älskvärdt didaktiska "fantasier och kåserier", fint formade och djupt kända och tänkta och med sin mildt porlande humoristiska ådra, ge ett utbyte både åt hufvud och hjärta, som man tacksamt minns långt efter läsningen.

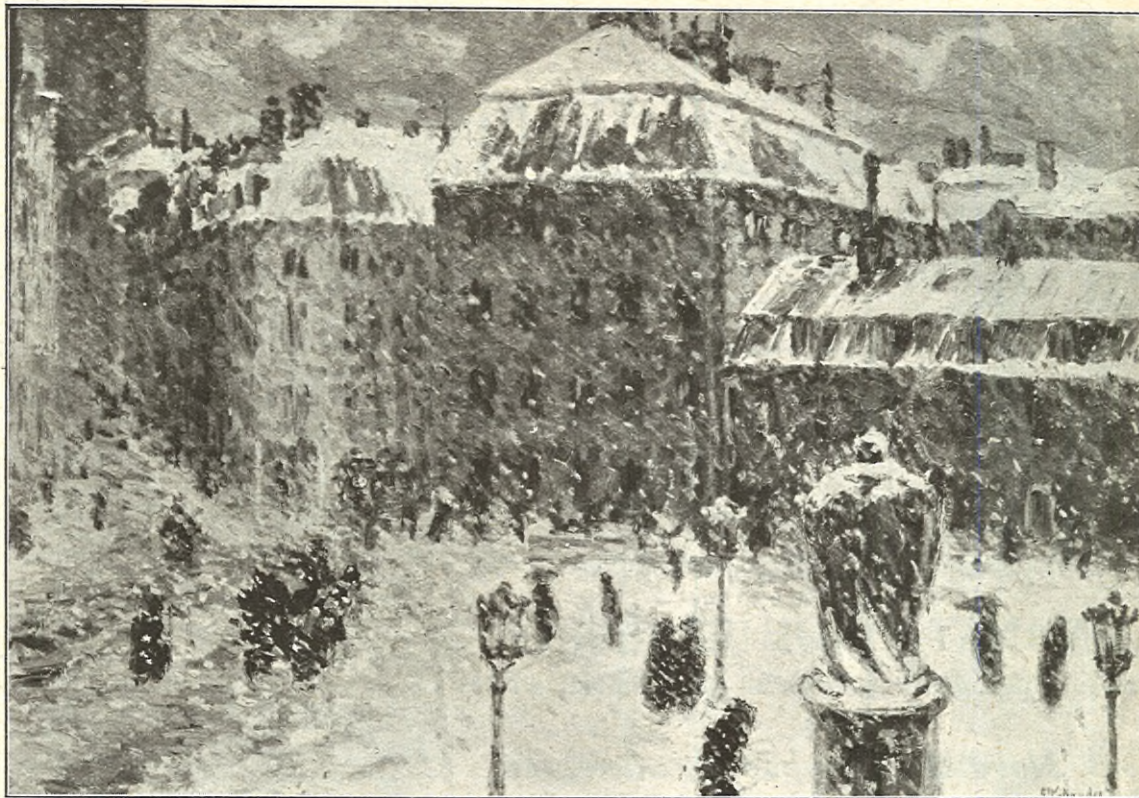
Det är kanske grymt att i detta sammanhang beröra ett arbete af en förmodligen ung författarinna: Siv, roman af Viva Reenstjerna. Denna auktor har nämligen också vissa anspråk på att uppträda sedelärande. Den moralhönförkunnar är förträfflig. Möjligen kan hon med tiden tillägna sig den teknik, för att beröra den yligaste bristen, som skall göra hennes alster njutbara för litterärt intresserade personer. Tills vidare får hon nöja sig med det ur praktisk synpunkt långt ifrån betydelselösa bifallet af den flertaliga publik, som saknar litterära anspråk och benäget tåras och glädes öfver bokens "händelser" och "hjältens" eller "hjältinnans" dygd.

Pan och Eros, lyrik af Birger Nerman, är så vidt jag vet ett debutarbete och väcker som sådant förväntningar. Titeln avsluter knappt hela bokens stämningssvidd. Denne Eros har mer än ett drag af likhet med Thanatos, son af natten och bror till sömnen och drömmarna, och Dans flöjt, som ljuder i början af dikterna, tystnar snart i något som ljuder likt en snyfning. Formbegåfningen är obestridlig, om än större pregnans i uttrycket saknas.

Kavaljersparoller af Bengt E. Nyström är en annan af årets diktböcker värd att märka. Sångerna Hemma i bokens första afdelning ge en vemodig drömmens dager öfver barndomslandskapet, där diktaren vandrar i minnet. I afdelningen Det stilla landet fäster jag mig särskildt vid de två dikterna In memoriam med deras dämpade smärta och manliga resignation, som framhållas också af den starka rytmen. I kärleksvisorna i bokens slut har diktaren funnit ömma och djupa uttryck för en ung, frisk känsla.

Den filosofiskt intresserade läsaren, hvarför är han inte mera allmän än som är fallet, bjudes till sist på en utmärkt Schopenhaueröfversättning Om döden och det odödliga. Försvenskningen är verkställd af C. V. E. Carly och skriften innehåller en intressant och belysande inledning af filosofie doktor John Landquist.

GERTRUD ALMQVIST.

Riddarhustorget i snöglopp; oljemålning af Gerda Wallander.

UR VECKANS KONSTKRÖNIKA.

AN MASTE LYCKONSKA FRU Gerda Wallander åt att ha gripit sig an med uppgiften att måla Stockholm. En rikare skatt att taga af för en konstnär kan knappast tänkas och många af oss som ha Stockholm kärt se med glädje några af de skönhetsintryck vi bära i våra hjärtan återgifna af konstnärinnans kraftiga, friska pensel. Hon har äfven i sin utställning i konstnärshuset en del förträffliga saker från Utö; de franska landskapsbilderna må vara lika skickligt gjorda, men äga icke samma intresse. Fru Wallander är en flitig målarinna och vi lämna åt henne med förtroende Stockholm för framtiden. Få se om hon icke kommer om ett par år och ger oss vår hufvudstad tillbaka.

En främmande motivvärld, för oss ganska svår att tränga in i med några ögonkast, är den som den ungerske målaren Ernest Tibor afslöjar för oss i sina taflor. Hultbergs lilla prydliga utställningsrum är knappast en lokal där dessa stora groft tillyxade dukar med sina nästan brutala färger skola ses. Man begär plats och den klara dagern för dessa robusta ungerska bönder, för de brokiga marknadsscenerna och skördefolket på åkern. Redan som det nu är kan

man emellertid få fram ett skönhetsvärde ur några af hans dukar i. ex. den vackra: Köp af lerkärl. Svårare blir att garantera något lifligare intresse för denna främmande konst hos den Stockholmska publiken, som redan i början af säsongen finner en utställning i hvarje gathörn.

På Solna kyrkogård har affäckts en gravvård öfver den bekante skriftställaren doktor Arvid Ahnfelt. I värden som är af svart granit är infattad en porträttmedaljong utförd af konstnären Kristian Eriksson. Doktor Ahnfelt utgaf bl. a. på

80-talet tidskriften "Ur Dagens krönika", en på sin tid synnerligen populär och roande publikation. Han var en flitig och underhållande historisk och litteraturhistorisk författare och utgaf ett stort antal skrifter som resultat af sina arkivforskningar. Hans stora samlingsverk "Verldslitteraturens historia" var på sin tid en mycket användbar uppslagsbok och kan ännu i dag läsas med behållning. En dotter till doktor Ahnfelt är skriftställarinnan fröken Astrid Ahnfelt. Sedan flere år bosatt i Italien vistas fröken Ahnfelt f. n. i Sverige och har för afsikt att i vinter hålla en serie föreläsningar.

Arvid Ahnfelts gravvård på Solna kyrkogård. A. Blomberg foto.

Wettergren's
BARN-
KONFEKTION

BÄSTA SNITT
OMSORGSFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER & TILLBEHÖR.
ERHÅLLES I DE FLESTA
BARNBEKLÄDNADSAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
mjöl**

Gyllenhamnar

Gif barn den bästa näring och de väx
upp till friska människor.
Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmo-
derskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 13-19 OKT. 1912.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord;
dillamkottletter med konserverade är-
ter; mjölk; kaffe eller te med hvete-
kringlor. Middag: Afredd buljong
med svamp; kokt piggar med äkta
hollandaise; stekt tjäder med sala-
der och brynt potatis; päron à la
Melba.

MANDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill
med grädd och lök samt potatis;
kaffe eller te. Middag: Köttbullar
med stufvad blomkål; saftsoppa med
mannagrynsflimp.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord;
ragu på vildt (rester från söndag);
mjölk; kaffe eller te. Middag:
Soppa med makaroner; stufvad lake
med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
omelett med fiskstufning (rester från
tisdag); mjölk; kaffe eller te. Mid-
dag: Surstek med legymer och sala-
der; hallonkompott med grädd.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
biff i läda; mjölk; kaffe eller te.
Middag: Brynt hvitkålssoppa med

frikadeller; äppelpaj med mördeg och
vispad grädd.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafremjölsvälling; matjessill med po-
tatis; ägg; mjölk; kaffe eller te.
Middag: Kall surstek med potatis-
pudding, lingon och saltgurka; grädd-
kaka med sylt.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord;
kottletter af kalffärs med potatis;
mjölk; kaffe eller te. Middag: Sill-
pudding; stänkavalling.

RECEPT:

Dillamkottletter (f. 3 pers.).
9 kottletter, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvit-
peppar, 3 msk. smör (60 gr.)
Maitre d'hôtel-smör: 1 msk.
finhackad persilja, 1 1/2 msk. smör (30
gr.), 1/4 tsk. citronsaft, hvitpeppar.
Beredning: Kottletterna böra
huggas med långa ben och vara om-
kring 2 cm. tjocka. De torkas med en
duk, urriden i hett vatten, putsas,
bultas på båda sidor och ingnidas med
kryddblandningen. De stekas i det
brynta smöret 3 min. på hvarje sida,
uppläggas i krans på rundt serverings-
fat, och pappermanschetter trädas på
benen. På hvarje kottlett lägges en
liten skifva maitre d'hôtel-smör, som
beredes på följande sätt: persiljan
sköljes, inklappas i en duk, hvarefter
den blandas väl med smöret, citrons-
saften och peppar. Smöret formas
i en fuktig duk till en rulle af ett
fingers storlek och får ligga i duken,
som lägges på is eller kallt ställe,
tills det är hårdt. — Kottletterna ser-

veras med fransk eller stekt potatis
som frukosträtt.

Afredd buljong med svamp
(f. 6 pers.) 1 burk champinjoner (1/4
lit.) eller 15 gr. torkade murklor, 2
msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40
gr.), 1 1/2 lit. efterbuljong, 2-3 ägg-
gulor, salt, cayenne.

Beredning: Champinjoner eller
murklorna, som förut böra vara väl
förvållda, skäras i skifvor och frä-
sas i smöret tills det är klart. Svam-
pen klämmas upp ur smöret med en
sked och mjölet fräses därefter med
smöret 2 min., den kokande bul-
jongen spädes på och får koka under
rörning 5 min. Äggulorna slås upp
och vispas i soppan, som därefter af-
smakas med kryddorna och hålles öf-
ver svampen i soppskålen. Serveras
med ostkrutong eller rostadt bröd.

Kokt piggar (f. 6-8 pers.).
2 fiskar på omkr. 9 hg. st., 1/2 citron,
2 msk. salt (30 gr.)

Beredning: Fiskarna urtagas,
sköljas väl i flera vatten och torkas
med en fiskhandduk. Huvudet får
sitta kvar men gälarna klippas bort.
Fenorna afputsas, men bortskäras ej.
En djup skära skäres längs efter ryg-
gen på den mörka sidan af fisken
för att det vita skinet på andra sid-
an ej skall spricka. Fiskarna gnidas
in- och utvändigt med citronsafte
och saltet samt få ligga 1 tim., hvar-
efter de ånyo torkas. De läggs på
fisksilen med den vita sidan upp och
kokas på vanligt sätt omkr. 15-20
min. för hvarje kg. fisk. — Fisken
blir hvitare om man kokar den i
två tredjedelar vatten och en tredje-
del mjölk med 7 gr. groft salt till
hvarje liter vätska. — Piggvaren läg-
ges upp på servett, garneras med
persilja och vackert skurna citron-
klyftor och serveras med hollan-
daise, kraft- eller hummersås.

Äkta hollandaise (f. 6 pers.).
1 1/2 msk. fin ättika, 1 msk. vatten,
2 gr. bordsalt, 1 gr. socker 1/2 gr.
hvitpeppar, 3 äggulor, 1 msk. kallt
vatten, 325 gr. smält smör, 1/2 tsk. ci-
tronsaft.

Beredning: Ättikan, vattnet, sal-
tet, sockret och peppar hällas i
en blankskurad säskastrull med flat,
tjock botten och får koka ihop tills
1/4 återstår. Kastrullen skjutes åt si-
dan och de uppvisade äggulorna samt
vattnet tillsätts och säsen får sjuda
under stark vispning. Den lyftes
af och det smälta, afsvalnade smöret
hålles i så småningom under fortsatt
vispning. Säsen afsmakas med citrons-
saften, vrides genom duk och hålles
varm i vattenbad.

Stekt tjäder (f. 6-8 pers.). 1
tjäder, 1 hg. späck, 3-4 msk. smör,
2 tsk. salt (10 gr.), 4 dcl. buljong, 5
dcl. tjock grädd.

Beredning: Tjäderhönan har det
finaste köttet och beräknas för 6
pers. En ung tjädertupp har äfven
välsmakande kött och räcker för 8
-10 pers. — Är fågeln frusen bör
den tinas upp i varmt kök, rensas och
får ligga i ljum mjölk öfver natten.
Den torkas därefter väl, späckas med
fina späckstrimlor och uppsättes. Fä-
geln stekes som raphöns, men fordrar
2-3 timmars stekning, beroende på
om det är höna eller tupp. Skäres,
garneras och serveras med afredd sås,
tillsatt med tjock grädd och kallt
smör samt, om så önskas, med 1
msk. rödt vinbärsgelé.

Päron à la Melba (f. 6 pers.).
1 hg. socker, 2 dcl. vatten, 2 dcl. hvitt
vin, 6 franska eller andra goda, lösa
päron.

Vaniljglass: 3 äggulor, 1 hg.
strösocker, 1 msk. vatten, 4 dcl. tunn
grädd, 1/2 stång vanilj.

Aprikossås: 150 gr. torkade
aprikoser, 4 dcl. vatten, 40-50 gr.
socker, karmin, 1 tsk. potatismjöl (5
gr.).

Till garnering: Spunnet socker
eller 50 gr. rostad sötmandel.
Beredning: Af sockret, vattnet
och vinet kokas en klar lag, som får
kallna. Päronen skalas, blomfasen
borttages försiktigt, stjälken skrapas
och päronen läggs direkt i socker-
lagen och kokas mjuka, men få ej
det minsta mosa sig. De upptagas
med hälslef och få kallna.

**Till glassen kokas grädden upp,
hvarefter en stor vaniljstång iläggas,
som får ligga i grädden att draga
omkr. 20 min. — Äggulorna röras
med sockret i en kastrull omkr. 20
min. Den kokande grädden spädes
på litet i sänder, hvarefter krämen
får sjuda öfver elden, under kraftig
vispning, tills den är tjock och pösig.
Kastrullen aflyftes och vispningen
fortsättes, tills krämen är kall, hvaref-
ter glassen fryses på vanligt sätt.**

**Vaniljglassen packas i botten af en
vacker kompottskål eller silfverkarott.
Päronen ställas på glassen, ösas öfver
med kall, röd aprikossås och garneras
öfvanpå med mycket spunnet socker
eller med mandeln, som skallats, sku-
rits i strimlor och rostats i ugnen till-
sammans med 1 msk. socker.**

**Aprikossåsen bör färgas med kar-
min, så att den blir vackert röd,
innan den afredes med potatismjölet.
I stället för aprikossås kan sås be-
redd af jordgubbssaft användas.**

Ragu på vildt (f. 6 pers.) 3-
4 hg. stekt, benfritt kött af fågel eller
vildt, 8 dcl. buljong eller vatten, 2
nejlikor (salt), 1 1/2 msk. smör (30
gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 5 dcl. af
buljongen, 1/2 msk. vinbärsgelé, 1 tsk.
rödt vin.

Beredning: Ragu på vildt an-
vändes vanligen till fyllning i krusta-

N. K:s Promenaddräkt

för större flickor,
modell Vera, af hel-
ylle melerade tyger

ålder 13 14 15
Kr. 27.50 29.- 30.50

N. K:s Skolkavaj

af blå helylle prima cheviot,
vadd. foder

ålder 6 7 8 9 10 11 12 13 14
Kr. 16.- 16.75 17.50 18.25 19.- 19.75 20.50 21.25 22.-

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN, STOCKHOLM.

JORDEN RUNDT
tillhandahålles
VAN HOUTENS CACAO
i ENDAST EN kvalitet och TILLSLUTNA burkar.
I papperspåsar eller i lös vikt:
INGENSTÄDES.

**BAST
AR**

**EKSTROMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN-FABRIK

**A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG**

**Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.**
Hygienkontrollant:
Dr. G. Hjort af
Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

**Bäcksin's
Amerikanska
Jästpulver.**

Drygt - Billigt
- Verkningsfullt.

Hvarje morgon nybakadt
hvetebrod lika fort som kaffet
kokar. (Se härom i hvarje
burk innesluten bruksanvis-
ning.) Säljes öfverallt.

• OSCAR BÄCKSIN, GÖTEBORG •

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhaltiga variationer. Begär prisk.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuels-
gatan 38, STOCKHOLM.

Kungörelse.

På förekommen anledning har Stockholms stads slakthus- och saluhalls-
styrelse för att bättre för den köttköpande allmänheten markera det kött, som
underkastats hygieniskt betryggande undersökning på Stockholms stads slakt-
hus och med organväg arbetande köttbesiktningstanstalter provat nödigt att
öfvanför stämplarna åsätta dylikt kött Stockholms stads vapen.
Från och med den 1 oktober 1912 anger således

oval stämpel med St Eriksbilden
besiktigadt och godkänt kött, efter
djur, som slaktats å Stockholms stads
offentliga slakthus.

rektangulär stämpel med St Eriksbil-
den kött, som besiktigats och god-
känts å Stockholms stads med or-
gantväg arbetande besiktningsta-
nster för i uppslaktadt tillstånd in-
fördt kött.

Stockholm den 30 september 1912.

Slakthus- och Saluhallsstyrelsen.

**Köp
Schweizer
Taft**

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört:
**Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine,
Duchesse, Ecosais, Eolienne, Mousseline, 120 cm.
brédt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till kläd-
ningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober
med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden.**
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till
privatpersoner portofritt och redan förtulladt till
bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Sejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE

SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

der, vol-au-venter, pastejer, risoller och till kroketter m. m. — Köttet lossas från benen och skäres i små tärningar eller aflånga bitar, benen krossas och kokas i buljongen (eller vattnet, tillsatt med 4 gr. fast kött-extrakt samt salt) med nejljkorna, tills buljongen får god vildtsmak, då den silas. Smör och mjöl fräses 2 min. buljongen spådes på och säsen får koka 5 min. Köttet lägges och värmes i säsen men får ej koka, ty det blir då segt. Anrättningen afsmakas med vinbärgslö och rödt vin samt kryddor, om så fordras.

Stänkvälling (f. 6 pers.). 2 ägg, 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 msk. smält smör (40 gr.), 1 3/4 lit. mjölk, 1 bit kanel (5 cm.), 1 msk. socker, 1 tsk. salt.

Beredning: Äggen vispas 3 min., mjölet och smöret tillsätts och massan arbetas, tills den blir jämn och smidig, och får hvila 1 tim. Mjölken kokas upp med kaneln och sockret, degen pressas genom durkslag, med ej för små hål, i mjölken, som endast får småkoka. Kastrullen lyftes till sidan af spisen och får stå med lock omkr. 10 min., hvarefter vällingen afsmakas med salt.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 41.

DAMERNAS ÅLDER.

Fem unga damer promenerade i en trädgård. Deras ålder var tillsammans 100 år. Alma, den yngsta, frå-

Det bästa, rikhaltigaste och mest utsökta sortiment af Kontinentens alla senaste nyheter i

SIDEN
hafva vi just nu och inbjuda vi ärade kunder till ett besök! Alla kunna erhålla vår stora profkollktion fränka och gratis!

Repräsentanta världens för. värdsta sidanfabrikker
Besök eller tillskrif
BRUNKEBERGS MANUFAKTURMAGASIN
BRUNKEBERGSTORA 24 - STOCKHOLM
Allm. Tel. 2.5890 Riks. Tel. 7.15

gar Emelie om hennes ålder; denna svarar: »Jag är 9 år äldre än du.» — »Hur gammal är då Alma?» frågar Clara. »Hon är 3 år yngre än du,» svarar Dorothea, »och jag är 6 år äldre än Betty. Betty skall om 15 år vara dubbelt så gammal, som Alma nu är.» — Hur gammal hvar då hvar och en af damerna?

Anna H.-m.

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 27 oktober 1912. Å kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 41.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägere eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 36.

1. Bret Harte.
2. Löberöd.
3. Purin.
4. Lyran.
5. Hagbard.
6. Sköldebrand.
7. Pfennig.
8. Uruguay.
9. Kotka.
10. Nakskov.
11. Pitholm.
12. Taube.
13. Passy.
14. Constance.
15. Korea.
16. Nun.

Skådespelet är August Strindbergs Herr Bengts hustru.

Alla svaga barn böra få Vasens (f. d. Nordstjernans) stärkande järnpreparat »Ferrol». Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages. Aptitgivande ökar det hastigt kroppsvikten. På alla apotek till 2 kr. fl.

Kindergartensarbeten för barn i ålder 4 till 7 år, kunna erhållas i kartonger från 2 till 5 kr. Sändas mot postförskott. Elsa Meurling, Kindergartensledarinna. Norrköping. Tel. 1274.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen. Första priset: Fr. Astrid Tunblad, Sköfvene. Andra pris: Fröken E. Hellsten, Karlskrona.

TIDSFÖRDRIF.

GEOGRAFISK IFYLLNINGS-
UPPGIFT.

1 2 3 4 5 6 7 8

1				A			+
2		K					+
3			S		+		
4					+		I
5		S		+			
6			+			N	
7		+		G			
8	+			R			
9	+	Ä					
10	+				U		
11	+						A
12			+		G		
13		I	+				
14	A			+			
15		C			+		
16			M			+	
17					I		+

1) stad i Spanien, 2) stad i Asien, 3) land i Europa, 4) stad i Turkiet, 5) landskap i Spanien, 6) land i Europa, 7) stad i Danmark, 8) land i Asien, 9) landskap i Sverige, 10) stad i Skottland, 11) socken i Uppland, 12) landskap i Frankrike, 13) stad i Italien, 14) slott i Sverige, 15) stad i Nordamerika, 16) stort sågverk i Norrland, 17) stad i Sverige.

De med X betecknade rutorna bilda namnet på en stor svensk tänkare och filosof.

Per H.

CHARAD.

Om allting ginge i mitt första, Hvad vore då till slut väl kvar? Mitt andra kan hvar man och

kvinna, Som synförmåga ännu har.

Att en och annan kan värdera Mitt helas frukt, en smaksak är, Men säkert är det ännu flera Som prisa blommorna den bär. Sibylla.

Undgår faran af smitta gör man säkrast om man dagligen till munhålans och tändernas vård använder F. Paulis Azymol.

ALLA SNALLA BARN

VÄLSMAKADT

NÄRATIDE

THULE

FÅ MORGON OCH AFTON

THULE-CACAO

ETT DOLDT ORDSPRÅK.

Om nedanstående 8 förnamn ordnas rätt, uppkommer af de 16 begyn-nelse- och slutbokstäfverna ett ord-språk.

Einar, Ellen, Honorine, Ingeborg, Set, Torborg, Yngvar, Kunigunda. L. B.

RÄKNEUPPGIFT.

A. sade till B.: Jag är dubbelt så gammal som du var, när jag var så gammal som du nu är, och, när du blir så gammal som jag nu är, skall vår sammanlagda ålder utgöra 63 år. Hur gamla voro de? A. P.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 40.

CHARADEN: Hundkoja.

KONSONANTFÖRÄNDRINGEN: 1) hull, 2) kull, 3) lull, 4) mull, 5) pull, 6) tull, 7) full.

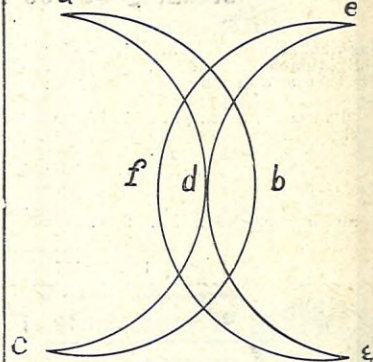
DE MÅNGA NAMNEN: Kristian-nopel: Kristian, Stina, Arne, Karl,

Lars, Kristina, Ina, Ines, Nils, Lisa, Eskil, Elsa, Rosa, Karin, Elin, Enok, Sten, Per, Lena, Lina, Kerstin, Ola, Oskar, Erik, Erika, Ernst, Elna, Kain, Ane, Aste, Astri, Orla, Isak, Elisa, Elias, Elia, Eli, Odin, Tor, Loke, Ran, Pan, Paris, Atis, Eros, Eris, Erato, Kleo, Ares, Pelias, Nepos.

ANAGRAMMET: Fallström: Fal-lun, Arboga, Lagan, Larvik, Sevilla, Tromsø, Roskilde, Öregrund, Motala.

RÄKNEUPPGIFTEN: 36 stycken.

HALFMANARNA:

Fyrtornets KAVIAR

Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.

Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".

Erkändt högsta kvalitéer inom hela konservindustrien.

Mellins Food

är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar. Bok om barns uppfostring gratis och franko från Mellins Food Depôt, Malmö.

Husmödrar!

Tiderna äro dåliga och allting dyrt — då gäller alltså att kunna räkna och spara. Vi förmoda därför, att också Ni redan använder något av de många i handeln förekommande kaffesurrogaten i stället för bönkaffe eller blandar därmed. Är så fallet så

håll ögonen öppna!

Begär uteslutande det sedan mer än 20 år tillbaka beprövade Kathreiner, som tillverkas av malt och smakar som kaffe. Tillbakavisa alla andra fabrikat, som bestå dels av simpelt rostaf korn, dels salubjudes i malet tillstånd, i vilket fall de vanligtvis innehålla en mängd värdelösa beståndsdelar. Tusentals läkare i hela världen rekommendera Kathreiner, som är fullkomligt oskadligt och tre gånger billigare än bönkaffe.

Kathreiner säljes endast i paket om 1/2 och 1/4 kg. med prelaten Kneipps bild och fabriken namnteckning.

OBS.! Påsattes i kallt vatten!

"Det är fråga om Eder hälsa."

Allt sedan 45 år tillbaka har

LIEBIG'S

Köttextrakt

utgjort ett oersättligt medel till förbättring af soppor, säser, kött-, fisk- och grönsaksrätter. En burk „Liebig“ saknas aldrig i ett välkött och sparsamt hem.

Stilfulla nyheter i
Dam Möss-Hattar.
 "Dagny" med stickad brätte och kard, af svart, marin, brunt, grått, grönt eller blågrått manchesterfåg.
 Kr. 3.75.
 "Regina" af meleradt engelskt sportfåg garnerad med sammetsband.
 Kr. 3.50.
 "Tyra" med stickad brätte och kordong med bollar, af svart, marin, grönt, blågrått, hvitt eller brunt velvetfåg.
 Kr. 6.75.
 "Pretty Girl" med silkeskordong och tofsar, af marin, brunt, grönt eller blågrått manchesterfåg.
 Kr. 3.75.
 Till landsorten mot postförskott.
A.-B. Nordiska Kompaniet,
STOCKHOLM.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 september 1912.

Tillgångar:

Kassabehållning	1,663,675:61
Obligationer	8,281,550:—
Fastigheter o. Inventarier	4,907,908:42
Reverser med hypotek af diverse	51,716,899:70
Växlar	30,139,993:34
Kreditiv- o. Kontokurant-räkningar	14,793,198:58
Hos inhemska banker	226,990:39
» utländska banker	954,525:87
A andra räkningar	2,437,445:11
Kronor	115,122,187:02

Skulder:

Aktiekapital	15,000,000:—
Reservfond	4,700,000:—
Dispositionsfond	200,000:—
Pensionsfond	141,910:53
Depositions- & Kapitalr.	53,907,261:87
Sparkasseraäkning	22,870,610:89
Upp- & Afskrifnings- o. Kontokuranträkn.	8,669,751:96
Postremissväxelräkn.	1,201,113:23
Till inhemska banker	1,649,518:76
» utländska banker	915,818:97
A andra räkningar	5,866,200:81
Kronor	115,122,187:02

Världsberömda.
SINGER S:O
 SYMASKINS AKTIEBOLAG
 Filialer på alla större platser

Lektioner i spets söm Artillerigat. 43. Riks 16 42. Annålan 10—12.

Kungl. Hovleverantör
A.-B. Östflind & Almquist
 Piano- & Orgelfabriker, Arvika.
 Högsta utmärkelser & senare årens världsutställningar för
Flyglar - Pianonon - Orglar
 i tävlan med olika nationer.
 20,700 instrum. i bruk. Begår prisk.
Göteborg, Stockholm, Kungsgatan 15, Drottninggat. 23.
Malmö, Baltzarsgatan 42.
 Filialförest. i Stockholm: Musikdirektör Carl Bohlin.

Öfver 100,000 i bruk!
"NORNAN"
 är erkänt den bästa symaskin för hemmet. Mångsidig. Lätt o. tystgående. Kan brukas som vanligt bord. Obs! Nornan användes i många skolor. Nornans Symaskins-Verkstad, Stockholm.
 Henning Öfverström.

Damer
 med stor bekantskapskrets kunna erhålla god inkomst genom att upptaga order & våra välkända linnevaror.
Gestriklands Linneväfveri, GEFLE I.

Eleg. Foto-Förstoringar alla stor. utf. o. pris. fr. 5 kr. upp. Förskott i "Sepia" (brun ton) rek. Inskand fotograf. Ill. katalog gratis. o. fr. Camphenbergs Special-Atelier, Sthlm V. Å. E. Kat. Vasa 574. Allm. Vasa 894. Ombud antagas.

Hvarför hafva dålig hy
 då man erhåller en sammetslen och ungdomligt fraiche hy genom att dagligen använda
F. Paulis Ovicula (ägg) tvål.

15,000 kr.
 För endast kr. 1:50 erhålles kontrakt med ensam vinsträtt & en obligation; för kr 5:— & fyra st. o. för kr. 10:— & tio obligationer, portofritt. Dragningslista gratis. Beställningar insändas till **Obligationskontoret, Stora Nygatan 27, Malmö.**

Gratis
 och franco lämnas årets fina profkollektion af Jul- och Nyårskort. Agenter antagas mot hög provision. Adress: Josef Sjöberg, Tranås.

Hjvelbänkar, Skottkärror, Magasins- och Fabrikskärror, Verktygsskaff o. Löfverke äro våra specialiteter.
 Våra med synnerlig omsorg utförd stall-, jordbruks- o. trädgårdskärror äro 15 kr. levereras fraktfritt alla järnv. stationer i hela riket. Bestäl i dag från **Stockamöllans Aktiebolag, Stockamöllan. Tel. 9.**

Kombinerad
Bosättnings- och
Lifförsäkring
 är det mest praktiska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

A.-B. Nordiska Kompaniet, Stockholm.

PÅ DEN ANDRA STRANDEN.
 Af Lenie Hall.

Man har beskrifvit huset för mig. Det var en af de präktiga gamla byggnader med af gatan vända gafflar, som ännu finnas i Stralsund. Stått det stod det där, ordörd af tiden, förnämt blickande med sina små blyinfattade fönster ut öfver den lilla öppna platsen nära Mariakyrkan. Så hade det stått i århundraden, intet var förändradt, ej ens inredningen. Fader hade lämnat det till sin generation efter generation. När den svenske köpmannen Zetrell under sjutuhundratalet köpte huset, gjorde han heller inte någon förändring, om han än kanske fann en sådan önskvärd. Men då hans son Andreas flyttade dit med sin unga tyska hustru, lät denne under första året af sitt äktenskap hugga ned det stora, lumtiga kastanjeträdet, som växte framför huset och som hindrade dagern att tränga in i öfre våningen. Med fåtar i ögonen såg fru Christine den gamla hundråringen falla för yxan. Det var med förebärande blickar hon betraktade Andreas. Kanhända läste han hennes tankar, ty han tog ömt hennes hand i sin och sade:
 »Nu kan solen tränga in och bringa lifskraft och ljus. Kalla mig inte bar-bar, Stine, emedan mitt praktiska sinne segrar öfver sentimentala fördomar.»

Fru Christine kunde aldrig länge vara bedröfvad. Och då solen sedan lyste in öfver golvet i hvardagsrummet, där lilla Lene satt med sina dockor, glömde hon bort trädet. Smånjungande gick hon omkring i det gamla huset och skötte under dagens lopp med lätt sinne sina hushållsöromål. När det skymde, satte hon sig gärna till klaveret, och då klingade genom den dunkla salen mången vemodig tysk folksvis. Ty hur lifrigt hon än sökte lära sig den käre Andreas språk, var fru Christine tysk till själ och hjärta. Och hon påstod, att musiken endast talade tyska till henne. Herr Andreas kunde själf hvarken spela eller sjunga och var ur stånd låta sin hustru lära känna svenska tonskapelser.

En höstdag förde köpman Zetrell en gäst hem till sin hustru. Det var barndomsvännen, den unge svenske officeren Thomas Ygestrom, som en tid framåt var kommanderad till Stralsund.

Det är ingen historia om passioner och otilläten kärlek jag har att berättat. Det är knappast någon historia alls. De små upplevelser, som här nedskrifvas, förekomma nu och i alla tider rundt omkring oss. Kanske bero de på vår längtan efter något högre, något, som för oss ut ur hvardagarnas lif, som fånglar vår fantasi så, att det vi äga synes oss alltför ringa. Huru många är det, som i dylika ögonblick stå emot drömmarens frestelser?

Vi veta så litet om våra medmänniskor och om de strider, som utkämpas i tystråd.
 Då Thomas Ygestrom för första gången i det Zetrellska hemmet förde talet på musik, gladdes fru Christine af hjärtat. I barndomshemmet i Danzig hade man musicerat nästan hvarje kväll, hon var uppvuxen i tonernas hägn. Men sedan hon blifvit gift, var det sällan hon kom i tillfälle njuta af verkligt konstnärlig musik.

Undergifvet hade hon en dag sagt till Thomas:
 »Det är nu en gång så med oss husmodrar, att vi måste försöka våra älsklingssysselsättningar för det nyttigas skull, om vi inte vilja förfela vår bestämmelse.»

Då hade den unge officeren för första gången uppmärksamt betraktat fru Christine. Hon hade synt honom ganska obetydlig, en okonstlad liten varelse, som med ett leende på läpparna skötte sitt hem utan tanke på annat än man och barn.

»Jag är inte konstnär,» sade han, »men jag älskar konst och skulle utan musiken känna mig hemlös äfven i mitt eget land.»

»Han är konstnär, Stine,» inföll herr Andreas, »och kanske skall han på vår varma begäran låta oss få höra en af hans kompositioner i afton. Eller hur menar käre bror?»
 Thomas bugade sig för komplimangen, men skakade sedan leende på hufvudet:
 »Hvad käre bror vänligt nämner komposition, är blott fantaseringar, som inte kunna glädja någon annan än drömmaren själf.»

Fru Christine såg bönfällande på gästen. Ack, om hon ändå finge höra musik! Genom Thomas' ord förstod hon först riktigt, hur hon längtade därefter.

Den unge löjtnanten gick bort till nothyllan, som stod vid sidan af klaveret.
 »Jag ser, att här finnes 'Figaros bröllop' för fyra händer, nådig fru. Vida angenämare för oss alla vore det, om vi spelade därur tillsammans. Törs jag taga fru Christine i anspråk därefter?»

Fru Christine rodnade af glad öfverraskning. Hur ofta hade hon inte tillsammans med sin far spelat »Figaro».

Om hon blott vågade nu! Det var så länge sedan hon spelade på allvar. Thomas bad, att hon blott torde försöka.

De började med Ouverturen. Snart blef fru Christine lugn. Hvad detta var roligt! Med ens var hon förflyttad till barndomshemmet. Hon tyckte sig höra faderns röst: »Håll takten

«Ett folk av idrottsmän»

Detta är en lösen som på allvar framkastats i prässen, med anledning av den höga rangställning vårt land kom att intaga vid de Olympiska Spelen i år. — För att bli »ett folk av idrottsmän» fordras emellertid i första rummet, att vårt folk genom iakttagande av sunna levnadsvanor skaffar sig en genomgående stark fysik.

Och härvidlag är en reform af näringsförhållandena starkt påkallad. Regelbundna, närande och hälsosamma måltider äro vad vi behöfva.

Den som emellertid på allvar lägger sig till med den goda vanan, att äta AXA havregröt till frukost, skall inom kort finna sitt kroppsliga befinnande i hög grad förbättrat och känna sig i stånd till de ansträngningar, som äro förbundna med det idrotts- och friluftslif, som av oss alla bör anses eftersträfvansvärt.

Köp originalpaketer, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket à 55 öre erhålles cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

Aven om magen icke direkt tillbakavisar, så blir dock densamma den med motvilja förtädda maten otillräckligt förarbetad. Ja, ofta rent af skadar den matsmältningsorganen.

Vad nytta medför det då öfverhuvudet taget att påtuga maten? I själva verket ingen. Ty människan lever icke af vad hon äter, utan af vad hon smälter. Aptitens stora betydelse för matsmältningen har också påvisats genom kända läkares forskningar (t. ex. Pawlow, Bulawinzew).

Enligt dessa sammanhänger beskaflheten och mängden av de för matsmältningen så viktiga magsafterna direkt med graden af förefintlig matlust.

Barn sakna dock öfverhuvudet taget mycket ofta aptit och avvisar varje slag af föda. Ej av nyck och motspänighet, utan på djupare liggande grunder, såsom oordningar i magen, svaghetsstillstånd etc.

Vid sådana tillfällen bör modern undvika stränghet och tvång och i stället göra ett försök med Somatos.
Hon tillsätter på morgonen mjölken eller chokoladen, på middagen soppan och på aftonen ännu en gång mjölken med en stor tesked flytande Somatos.

Däriigenom väckes en naturlig, hälsosam hungerkänsla och matsmältningens eggas starkt, så att den tidigare matleden ofta helt hastigt slår om i sin motsatt. Maten smakar barnen så förträffligt, att modern ej mer kan lägga tällriklarne nog fulla.

Huru förklarar denna verkan av Somatos och dess överlägsenhet över de enkla näringspreparaten?
 Huvudsakligen genom dess förmåga att nära och att samtidigt befördra aptiten, matsmältningen och öfverhuvudet taget hela ämnesomsättningen.

De genom Somatos tillförda albumoserna (upplösta äggvitekroppar) öka direkt matsmältningsafternas avsöndring och stegra däriigenom aptiten på ett naturligt sätt och ej, som t. ex. alkoholhaltiga medel, genom en skadlig retning.

Läkarna benämna därför med rätta Somatos en »naturlig stomachikum» (medel att underlätta matsmältningen). Det understöder — genom bättre utnyttjande af den samtidigt intagna födan — kroppens utveckling och åstadkommer en ökning i vikten, som ej genom riktig näring enbart kan uppnås, eller åtminstone icke så lätt och fort.

Man kan därför ej ge barnen något bättre styrkemedel än Somatos. Utom vid aptitlöshet och störningar i matsmältningen erbjuder Somatos fördelar vid efterbliven utveckling och öfverhuvudet taget vid alla svaghetsstillstånd.

Många uttalanden af läkare bevisa, att genom bruket af endast tre matskedar pr dag (för barn räcker ungefär hälften) har på tre till fyra veckor ernåtts en ökning i vikt af 6 till 8 kg. Häriigenom visar sig bäst, hursum Somatos i så små mängder (som tillsatts till maten) förmår att förbättra det allmänna hälsotillståndet.

Särdeles omtyckt av och bekvämt för barnen är det redan omtalade, flytande Somatos med söt smak. I motsats till liknande, flytande preparat är det fritt från alkohol och kan därför fördragas i fortsatt bruk.

Somatos förtjänar därför i första rummet förtroende och företräde, i sådana fall då bruket av ett styrkemiddel är behöfvligt.

Begär Somatos & närmaste apotek eller droghandel, flytande i originalflaskor till kr. 2:75 eller i smakfri pulverform. Av den senare erhållas förpackningar till kr. 1:35, 2:50, 4:80 och 11:50. För långvarigare bruk förordas de stora förpackningarne såsom något fördelaktigare.

En gros: Kronans Droghandel, Göteborg.

fast, Stine, ett, två, tre!» Just då hon hunnit så långt i sina tankar, sade en stämma, inte faderns, men en lika vänlig:
 »Förlåt, fru Christine, detta är inga trioler utan endast sex fjärdedelar!»
 »Förvirrad bröt hon af och såg på Thomas. Han betraktade henne med en glad blick ur sina stora, bruna ögon och tillade:
 »Hvad det är glädjande för mig att spela med någon, som har fru Christines fina, musikaliska uppfattning! Skola vi alltså taga om härifrån?»
 De började änyo. Herr Andreas hade satt sig vid den öppna spisel och pipan i munnen och en tidning framför sig. Det var skönt få slå bort alla affärsfunderingar på en stund och endast lyssna till musiken. Mozart förstod sig herr Andreas på. Det var inte så sentimentalt som — ja, som mest allt annat.

— Ni är inte riktigt hemma i hvad ni skriver om. Ert bildspråk haltar. Exempelvis har väl orkanen en alldeles motsatt verkan än den att slå i bojor.
 Svenskvän. Vi anropa er egen fosterländskärlek att icke skriva fosterländska hymner af det slaget mer!

E. O. Att rimma litet är lätt nog, det kan hvem som helst. Tyvärr förväxla rimmare sig så ofta med diktare.
 Thia. Den ståtliga titeln till den dåliga skissen verkar som ett silfverlock på en lerpanna.
 L. G. En värdsam dikt, men tyvärr lidande af någon oklarhet på slutet.
 W. O. Ingen plats för mänskenspoesi.
 Die Flamme: Se svar till E. O.
 E. K. K. F. Efterbuljong.
 R. S. P. Öanvändbart. Återsändes om porto skickas.
 Adrian. Talanglöst.
 O. L. — d. h. E. R. A. L. Nödgas afstå af brist på plats i poesiafdelningen.

N. N. Är historien ändå ej väl osannolik?
 A. B. Det var konstbesynerliga rim det där?

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:

Lenie Hall. En alltför dyster historia. Får återhämtas.
 — e. Kan ej användas.

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:
 »Ruth». Annonsen kostar kr. 3:50
 »S. R.». Gefle. Annonsen kostar kr. 3:— pr gång.
 »I. N.». Sundsvall Annonsen kostar kr. 4:50 pr gång.
 Likvid i postanvisning.

Skall man tvinga barn att äta?

Denna fråga, som redan i onödan upprört många föräldrar måste från hälsövärdssynpunkt besvaras med nej.

Gentemot barn och gäster tillämpas under måltiderna ett alltför flitigt trugande. Särskilt de förra ådragas ofta nog skada till hälsan, emedan föräldrarna — alldeles bakvänt — förmäna att »barnet måste äta vad som finnes på bordet.»

Man kan visserligen i varje fall försöka att vänja barnet vid den eller den maträtten. Men man skall icke tvinga dem att äta vad de icke vilja ha, som t. ex. alltför rikliga mängder av köttmat. Denna avböjes ofta av det friska barnet av ren instinkt, enär den mer skadar än gagnar dess organism.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERS KOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbjergsg. 37. Expeditionstid kl. 9-4, lördagar 9-2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. »Anlita närmaste kontor!»

UNG distinguerad dam, helst konstintresserad och god pianist, får plats som sällskap. Svar med foto till »Am-betsman», Box 234, Stockholm.

SJÄLFSTÄNDIG förmånlig plats erhåller kunnig hushållsfröken. Norra Inack.-Byrån, Malmkillnadsgatan 27, Stockholm.

HOS FRU jämte 15-årig dotter önskas en bättre flicka som familjemedlem och som är villig att sköta en ensam-jungfrus sysslor, utom de gröfve. Ref. önskas. Svar till Fru Breitholtz, Strengnäs.

FÖR ANSPRÄKSLÖS bättre flicka fullt kunnig i klädsöm, villig bitr. vid ett hems lättare göromål och större barn finns genast plats uti officersfamilj, Grefgatan 4, 2 tr. Jungfrur finnas. Riks 101 83.

KOKERSKA, med goda rek., får plats med bra lön till 1:sta nov. på landet i Västergötland. Betyg och pret. till Fr. Sundberg, Kroken, Fröse.

EN BILDAD, gärna musikalsk flicka önskas såsom hjälp och sällskap. Anses som familjemedlem. Tacksam för svar med foto. och ref. till »Herrgård», Sundsvall p. r. f. v. b.

BÄTTRE, enkel, glad och barnkär flicka, kunnig i sömnad erhåller god plats å större egendom att tillse 3 barn i åldrarna 1, 6 och 7 år. Svar med foto. och löneanspråk till Or-näs, Ödeshög.

FRISK, duktig flicka (gärna bättre) kunnig i matlagning och hvarjehanda i hemmet förekommande göromål, får plats i tre personers hushåll på landet inst. 24 okt. Svar till »Ensam», Stockholm 2.

STADGAD och bildad flicka kunnig och villig deltaga i matlagning, sömnad och arbeten som förekomma i ett hem samt skrifgöromål, får plats genast eller 1 nov. i prästgård i Stockholms närhet. Rek. fordras. Svar med löneanspråk och uppgift på ålder m. m. till »Prästgård», Iduns exp.

BÄTTRE FLICKA, kunnig i enkel matlagning erhåller plats snarast i väl-ordnat hem nära Sthlm i jungfrus ställe (ej tvätt och skurning) barn-fröken finnes. Svar med foto. och rek. till »Hembiträde», Allm. Tidn.-kont., Gust. Ad. Torg, Sthlm.

I OFFICERSHEM, bosatt i stad i Östergötland på vintern, på sommaren på landet, får duglig hushållsfröken, plats. Goda betyg fordras. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Sthlm.

BARNFRÖKEN, kunnig i sömnad samt fullt pålitlig att på egen hand sköta tvänne gossar, ålder 5 och 3 1/2 år. Inskänd svar med lönepret. till »Barn-kär», Smålands Allehanda, Jönköping.

ANSPRÄKSLÖS, bildad flicka — frisk och stark — kunnig i matlagning och sömnad samt van vid inomhugöromål får plats 1:sta november. Lön 240 kr. pr år. Svar till »Barnkär», Iduns exp. f. v. b.

Husföreståndarinna. Bildad och om möjligt något musikalsk ung dam, med jämnt och glad lyne, verkligt skicklig i såväl finare som enklare matlagning och bakning samt i allt öfrigt, som hör till ett väl ordnat hems skötsel, erhåller plats hos äldre, ogift, respek- tabelt godsägare, för att helst på egen hand jämte ung jungfru eller annars under äldre moders ledning förestå och sköta hushållet i hemmet samt sprida glädje och trefnad omkring sig. Betygsafskrifter, foto. och ref. samt uppgift å ålder och löneanspråk sändes genast till »Guds-ägare», Tranås.

Barnfröken.

Fyra små barn i åldern 12-3 år längta efter en snäll, barnkär tant, som kan berätta många nya sagor för dem, se efter deras kläder och hjälpa dem i öfrigt. De bo med sina för- äldrar i en villa med härligt, friskt läge i landsortstad. Svar till »Gladt humör», Iduns exp.

Sjuksköterskeplatsen

vid Epidemijukhuset i Flen är ledig att tillträdas den 15 innev. okt. eller senast den 1 inst. november. Lön: kr. 450 pr år jämte 50 öre i arvode och 75 öre i kostpengar för hvarje dag, sjukhuset är belagdt.

Sköterskan ombesörjer mathållnin- gen mot ersättning af 75 öre pr dag och patient. Biträde finnes anställdt.

Ansökan insändes till undertecknad, som lämnar närmare upplysningar. Epidemijukhuset i Flen den 3 okt. 1912.

CARL HEDSTRÖM,
Styrelsens ordförande.

Husa, ordentlig och kunnig, erhåller plats på större herrgård. Svar till »Fru H.» Bålsta.

Ung, bättre flicka

med bästa rek. fullt kunnig i barn- vård får god plats för spädat barn samt 4 års gosse. Svar med foto., lönepret., betygsafskrif. och ålder till »H. B.», Allm. Tidn.-kont., Sthlm.

Barnfröken,

van vid mindre barn, erhåller plats d. 15 eller 24 okt. i Sthlms närhet för 3 barn i ålder 3-1 år. Godt och vänligt hem. Svar med foto. och rek. till »Barnfröken», Allm. Tidn.-kont., Gust. Ad. Torg, Sthlm.

Herregårds-

hush., kammarj., barnfröknar, barnskö- terskor, städerskor, ensamj. barnj. m. fl. som önska platser i bättre famil- jer, i städer och på landet, till slott och herreg. erh. sådana gm Privatafd. S. S. Restauratörförenings Byrå, Balt- zarsg. 29, Malmö. Rt 1815-2310.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spislar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafrestöm.

PLATSSÖKANDE

BILDAD FLICKA önskar plats i bättre familj, för att under skicklig ledning lära hushåll. Svar till »18 år», Sölvesborg p. r.

UNG något musikalsk bättre flicka önskar helst genast plats i trefligt hem att som familjemedlem deltaga i förefallande göromål. Svar till »Elsa», Halmstad p. r.

SJUKVÅRD. Ung bildad dam som genomgått sjukvårdskurs önskar plats som sköterska åt lindrigt sjuk. Prima betyg och ref. Svar märkt »Lugn och intresse», Iduns exp. f. v. b.

EN ENKEL, anspråkslös flicka, kun- nig i matlagning och öfriga i ett hem förekommande göromål önskar komma i familj som husmoders hjälp. Betyg och ref. finnes. Svar motes tack- samt till »Förlofvad», Iduns exp.

ARBETSAM 18 års flicka från lan- det söker plats i ett fint och bil- dadt hem, där jungfru finnes, att gå frun tillhanda och deltaga i husets sysslor. Lön önskas. Svar till »Upp- föstran 18», Iduns exp., Sthlm.

UNG bättre flicka, som genomgått folkhögskola m. m. önskar lära mat- lagning i bättre familj i stad eller å landet mot att läsa och spela med barn i familjen. Svar till »Matlag- ning», Nordiska Annonsbyrån, Göte- borg.

HUSHÅLLSVAN bildad flicka söker plats. Kunnig i matl., bakning, sömnad m. m. Vackra betyg. Norra Inack.-Byrån, Malmkillnadsg. 27, Sthlm.

18-ÅRIG, elementarskolebildad flicka önskar plats som sjuksköterskelev. Svar till »Elev 1912», Iduns exp.

FÖR ATT PRAKTISERA i alla hem- mets sysslor önskar 23-årig flicka komma i ett väl ordnat bättre hem nu den 15 okt. Är frisk och van vid arbete, har genomgått praktisk slöjd- och hushållsskola. Kunnig i något lin- nesömnad. Önskar anses som familje- medl. samt någon lön önskas. Tack- sam för svar nu gen. till »X.», Ny- köpings p. r.

BÄTTRE FLICKA önskar plats som husmoders hjälp. Kunnig i husliga gö- romål. Lön önskas. Svar till »An- språkslös», Bersbo.

HUSHÅLLSVAN bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning alla husliga be- styr söker plats i godt hem där jung- fru finnes. Svar »Ej rädd för arbeten», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

BILDAD, musikalsk 37 års dam önskar plats som sällskap och hjälp i bildadt godt hem, gärna på landet i frisk trakt, nu eller till nyåret. Svar till »37 år, 1912» under adr. S. Gumellii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

TVA UNGA bildade svenska flickor önska komma som husmoders hjälp och sällskap i familj helst i London. Behärskas engelska språket. Svar emotes tacksamt till »Two Swedish girls», Iduns exp., Sthlm.

BILDAD ENGBLÄSKA med mycket goda rek. önskar anställning i Stock- holm för att ge lektioner och tala engelska mot fritt vivre. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer-förbun- dets Byrå kl. 12-4. Riks 2762. A. T. 4816.

UNG BÄTTRE FLICKA önskar komma i finare familj i stad eller herrgård i närheten af stad, att lära hushåll samt gå frun tillhanda. Önskar an- ses som familjemedlem, är villig att första tiden betala något för sig. Helst där ungdom finnes. Svar emotes med det snaraste till »Familjemed- lem», Pataholm p. r.

EN 17 års bättre flicka, som genom- gått privatskola, önskar plats i fin familj som hjälp och sällskap eller som lektris hos äldre herre eller dam. Svar emotes tacksamt snarast möjligt till B. Halme, Villa »Irene», Kåringberget pr Göteborg. Långdrag.

BARNKÄR bättre flicka önskar plats för mindre barn, helst på landet. Kunnig i sömnad. Betyg finnes. Svar till »Norrländska», Norrköping p. r.

28-ÅRIG DAM önskar plats som lek- tris och sällskap hos ensam dam eller herre eller familj (mindre) som hjälp och sällskap. Hushållskunnig. Tacksam för svar (inom 8 dagar) till »Ensam», Uddevalla p. r.

EN oberoende, anspråkslös frisk flicka önskar plats i god familj som verk- lig hjälp i hushållet m. m. Genom- gått hushållsskola, handarbets- och linnesömnadskurs. Rek. och ref. finnes. Någon lön önskas. Svar till »S. H. P.», Iduns exp. f. v. b.

I godt hem

sökes plats som värdinna eller husföreståndarinna af därtill kompetent person. Den sökande äger stor erfarenhet i ett hems praktiska skötsel och utpräglad ordningssinne. Mycket goda rekomm. kunna företes. Svar till »Värdinna» under adr. S. Gumellii Annonsbyrå Stockholm f. v. b.

EN eller två flickor erhålla genast helinaackord. i godt hem. Hushåll kan få läras om så önskas. Doktorinnan Ida Peters, Lidingsö villastad.

I GODT LANDTHEM gärna präst- gård, söker ung dam omedelbart in- ackordering för att lära hushåll och en värdinnas plikter. Svar till »H. H. 1912», Iduns exp.

SVÄRDSJÖ PENSIONAT och **HVILÖ-HEM.** Bästa rekreation under höst- och vintermånaderna för konvalescen- ter och friska. Hög, stärkande luft vid skog och sjö. Verkligt hemlif. Läkare på platsen. Rikst. »Svärdsjö 29». Postadr. Svärdsjö, Dalarne.

HVILÖ- OCH REKREATIONSHEM öppnas nästa 15 okt. på småländska höglandet i naturskön trakt, 15 min. vägr från station där läkare och apotek finnes. God inackordering till billigt pris. Bröstsjuka emottagas icke. Vidare under adr. Hvilohemmet, Ströran, Fräntim.

FÖR ETT FRÄNTIMMER, 50 år, som under några månader hvarje år lider af en nervös oro, önskas ett stilla hem på landet i början af november. Sjukvård obehöflig. Pris pr månad och läge torde insändas till »H.», Lek- sand p. r.

Värmland.

Långbanshyttans Slöjd- och Hus- hållsskola meddelar undervisning i enklare och finare matlagning, bak- ning, konservering, charkuteriupplägg- ning och servering, kläd- och linne- sömnad, tvistsöm, Vingåkerssöm, wi- enerkorssöm, italiensk korssöm, platt- söm, påläggssöm i linne, hålsöm, bot- tensöm, Dalsöm, Delsbosöm, hvitbro- deri och knyppling, slätväfnad, stral- malj, opphåta flossa, dukagång, ro- sengång, rödlakan, krabbasnor, mun- kabälte, cheviot, kongressväfnad och daldräll. Postadress Långbanshyttan. Rikst. Filipstad 184.

TENERIFFA.

Svenska Hvilohemmet (för nerv- och bröstsvaga) emottager 8-10 patienter. Hafsbad hela året rundt. Förfrågningar besvaras af Kon- sul G. Smith, Trelleborg.

Hammaryds Pensionat,

2 1/2 km. fr. Ormaryds järnvägsstation å Småländska höglandet, 1,200 fot öf- ver havet, mottager på längre eller kortare tid, vinter som sommar, alla — äfven familjer — som behöfva hvila samt styrka för sina nerver. Fridfullt, härligt läge i kuperad terräng. Sjöar, barr- och löfskog. Glad och frid- fullt familjelif, godt bord, moderata priser. Personer behäftade med tu- berkulos mottagas ej.

Rikstel., Ormaryd 1.

Fröken E. Hellström, Ormaryd.

TREFLIG MINDRE VILLA med 1 1/2 tunnland skog och plante- ringsland i vacker värmländsk trakt i närheten af berömd skolkoloni genast till salu. Villan passande bland an- nat för mindre pensionstagare. Läget äfven lämpligt för hönseri med ut- märkt afsättning. Närmare meddelar förvaltaren Alb. Nilsson adr. Lunds- berg, Nässund 2.

Ny väfbok

omfattande ett 60-tal afbildningar af väfnader från 4-16 skaft med sina solfnotor från Elin Johanssons väf- skola, Linköping, och Sigrd Palm- grens väfskola, Norrköping. Redige- rad af Gerda Björck.

Försäljningen sker genom Bokhan- deln, Östergötlands Läns Hemslöjds- förening samt utgifvarne.

RESSÄLLSKAP till Schweiz (ev. Lu- gano) sökes för ung flicka snarast möjligt. Svar till »L.», Uppsala p. r.

Vid val af
MÖBLER
gör förfrågan hos
A.-B. GUST. FLINTA, HEDEMORA.

Babysängan,

hopskjuten 60x90 cm., utdragen 60x165 cm., lackerad i alla färger.

Kr. 12.50 mot efterkraf.

Aktiebolaget Alfr. Ahlström & Co,

Norrköping.

Medsänd om möjligt prof!

Skyttlar, Spolar, Nålar, Delar, Olja etc.

till **Symaskiner** af

alla fabrikat och system billigast hos

H. SACKMANNS AKTIEBOLAG 86 Drottninggat. STOCKHOLM

Eventuellt icke passande delar ombytas gärna.

Skada icke Edra väggar med spikar vid uppsättning af

taflor o. andra vägg- prydnader utan anv.

»Stjernkrokan».

Öfverträffad i ele- gans o. styrka. Säl- jes öfverallt, 5 öre pr st. Generalförsäljare

Industri A.-B. Export, Strömsund.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET

ÄR

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

ÅR 1874 PATENT

En bok "Om dekoration och målning" jämte fullständiga färgskalor sändes gratis och franko till enhver af Iduns läsare, som är intresserad af att med ringa arbete och med lysande resultat på otroligt kort tid själf måla och lackera gamla och nya möbler m. m. Insänd Er adr. till Le Ripolin, 24 Smålands- gatan, Stockholm.

Professor Metchnikoffs

nya medel mot rubbningar i matsmäl-ningen och därmed sammanhängande sjukdomar,

Lactobacilline-glycogéne- tabletter

är nu utsläppte på marknaden. Tablet- terna bestå af det bekanta yoghurt- fermentet samt ett nytt ferment, gly- cobakter med stärkelseupplösande egenskaper.

Försäljas från

Apoteket Lejonet, Malmö.

Det är så svårt att få ett godt thé. Här kommer det nu!

Agenter antagas öfverallt!

Geisha Thé

1.50 pr 1/4 kilo, 3 pr 1/2 kilo, 6 pr 1 kilo. Propåse om 50 gr. portofritt för 50 öre i frimärken.

Geisha Tea Company, 2 Rosenbad, Stockholm.

Påminner om aromen på karavanthéet fr. fordom.

HUSMÖDRAR!

111,000 ex.

har numera

Hemnets kokbok

utgiven av Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, utkommit.

17:e upplagan!

Pris 3: 75, inb. 4: 75.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Glacé är en god och billig efterrätt.

Med en

Busqvarna

Glacemaskin

kan hvarje hus- moder fort o. bekvämt till- reda olika slag af glacé. Bruks- anv. med en mängd olika recept för olika slags glacéer följer hvarje maskin och sändes äf- ven på begäran gratis och franko. Tillverkas i olika storlekar och säl- jes från 6 kr. hos hvarje välsort. järn- & bosättningsaffär.

Mot reumatism.

Intet medel förmår så som **Ramin** bortaga reumatism. Ramin har äfven visat sig ha förmåga att fullständigt och varaktigt bota såväl ryggsjukt som gammal, svår ischias, reumatisk tandvärk och andra reumatiska smärtor. Äfven har det visat sig kunna uppjmjuka af gammalt styfnade leder.

Inom läkarevärlden annas salicylsyra som ett specifikt medel mot reumatism. Vid det så vanliga bruket att intaga salicylsyra, dels i pulverform, dels som mixtur, bör vid lokala smärtor äfven Ramin användas.

Ramin är ett salicylsyrepreparat som har förmåga att fullständigt upptagas och afledas af väfnaderna och där icke reumatismen förväxlas med gikt, som har en annan grundorsak och följaktligen kräfer annan behandling, har användandet af Ramin alltid visat ett godt resultat.

Till salu å 2 kr. pr flaska i apotek och hos handl. Fraktfritt från

Salicylsäpfabriken Ramin i Eslöf.

Har Ni försökt **LAURENTI Komet-Cacao?** Inte det!? **Köp den då!** Den haren **Ger hälsa** härlig arom! **och godt humör!**

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER
Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt! Stockholm.
Mästerns Samuelsgatan 70.

Gymnastikdirektörsexamen
afsläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. **kapt. J. Thulin, LUND.**

Vid
Göteborgs Gymn. Institut,
Göteborgs Arkader, Göteborg,
börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

Göteborgs Privata Förlossningshem,
Molinsg. 7, Tel. 17 50, 39 37, 37 70.
Större rum med tel. 8 o. 10 kr. pr dag. Mindre rum 100 kr. för 10 dagar, förlossningsarvodet inberäknadt.
Gods referenser. Prospekt på begäran.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.
Dambindor 95 öre pr puss. med lifband 1.25. Stuckade från 5 kr. pr puss Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rekv. från 5 kr fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Mot grått hår.
Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återger hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5 50 + porto. Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmtorgsg., Sthlm. Kungl. hof.**

Javana Lelu
det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 8 kr.
Franska Parfymmagasinet,
21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Faller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr sat.
Ziwertz Efr., Göteborg,
Återförsäljare rabatt.

Oatine-Crème är det förnämligaste medel att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga smörvtukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine Co. London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Northing, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 68, Stockholm.

Ferrin
Apoteket Lejonet, Malmö.
Finnes äfven i form af
Tabletter.
Fås på apoteken.

**Stortvätt kan undan-
göras på en förmiddag**
med Castoriatvål. Ingen borstning eller gnidning. Absolut fri från skadliga ämnen. Kläderna hålla dubbelt så länge. 4 tvålar för kr. 1:30. Kölnerlagret, 24 Smålandsgat., Sthlm. Prospekt franko.

Köttsooppa
anrättas bäst med
MAGGI^S
Buljong-Tärningar.

LILJEHOLMENS
Stearinfabriks-Aktiebolag
Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM Sö.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus
Pianoljus "Splendor"
i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade
"LILJEHOLMEN"

Lätttändliga veckar enligt svenskt patent N:o 16705

Stocksunds Sjuk- o. Hvilohem.
Högt och soligt läge. Modern inredning. Exam. sköterska. Pris för enskildt rum från 5:50 till högre pris. A. T. Stocksund 68, R. T. Stocksund 119.

Kurs i klädsömnad. Elever mottagas dagligen kl. 11-3. Upplys. i skolans lokal, Gregatan. 57. Allm. tel. 224 53. Prospekt på begäran.
Selma Wahlgren.

Välj- men välj det bästa!

MUSIKINSTRUMENT.
Endast primä och väl justerade: Gitarrer, Mandoliner, Gitarmandoliner, Gitarlutor, Violiner, Violonceller, Cittror, Konsertinor, Dragspel, Flöjter, Klarinetter, Mässingsinstrument, Sextetter af förstkl. böhmisk tillverkn., svensk modell, till 300 och 425 kr. sextett pr extra kontant, Trummor, Fodral, Strängar och öfriga tillbehör. Orglar och pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp af orglar och pianon. Rikt illustr. prisurkast gratis mot insändt 10-öres frimärke till porto

CEYLON-TÉER.
Frälsningsarméns äkta, rena, berömda téer. Finaste arom. Olika paketeringar till 5; 6 och 8 kr. pr kg.

KAKAO.
Frälsningsarméns rena kakao af erkänd förstklassig beskaffenhet. Pris pr hekto —: 45, pr kg. 4: 50. Enkiloburkar 4: 50.

DENTOL.
Frälsningsarméns utmärkt munvatten och tandpasta. Munvattnet är på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett förträffligt antisepticum. Pris: pr helfl. 1: 75, halffl. 1: —. Tandpasta pr tub —: 60.

ARMÉ-TVÅL.
Fin och behaglig antiseptisk toalettvål. Pris: pr stång 1: —, pr bit —: 25.

VIOLA IDEAL.
Finaste toalettvål. Pris: pr kartong om 3 tvålar 1: 50, pr tvål —: 50.

ARMÉ-SKOKRÄM.
Terpentinfri förstkl. skokräm. Pris: pr burk —: 25, pr stor ask —: 50, pr mindre ask —: 20.

Dessa varor kunna erhållas vid eller genom hvarje Frälsningsarmé-kår, hos många hrr handlare eller direkt från

FRÄLSNINGARMENS HANDELSDEPARTEMENT,
TELEFONER: Riks. 85 81. Allm. 63 72. ÖSTERMALMSG. 24 & 26, STHLM 5.

Sveriges äldsta och största specialfirma i

Barnkläder

Aktiebolaget M. BENDIX,
18 Regeringsgatan
5 Sturegatan
90 Drottninggatan

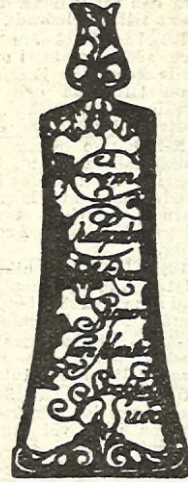

Säsongens alla Nyheter nu inkomna

Sändningar för benäget urval expedieras till ärade kunder samt till i landsorten kända personer.

Föreningen "De Gamlas Dag".
Gåvor af alla slag till Amerikanska Lotteriet emottagas med tacksamhet i D. G. D. Byrå, Drottninggatan 5, 1 trappa upp, hörnet af Fredsgatan. Öppen t. v. 12 4. Meddelanden om gåvor kan äfven ske pr Telefon Riks 126 20, Allm. 227 47, som med tacksamhet afhämtas.
Glöm ej De Gamla!

Crème de Cholepalmine,
utmärkt antiseptiskt hudmedel,
säljes i tuber à 30 öre hos Herrar **Speceri-, Färg- och Parfymhandlande m. fl. samt å Apoteken.**

KALMAR ÅNGKVARNS
OÖFVERTRÄFFADE HAFREGRYN

För engelska sjukan,
som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtes medel af undertecknad, som har 35 års praktik i Engelska sjukans behandling.
De mest framträdande symptomerna äro **blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnattigt lynne, ingen sömn, ingen aptit,** somliga äta mycket, men magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stockar sig i lederna och medför **kyla, klåda och utslag.** Blir ej slemmet utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöfver resa hit. Beskrif symptomerna. **Sueda lemman** kunna bli återställda. Brev besvaras mot dubbelt porto.
Tusentals intyg finnas.
Hanna Bengtsson, Malmö.
Regementsgatan 82.

Från **YSTAD** HAPARANDA användes **YVY tvål.**
Säljes i hvarje väl sorterad parfym- och herrekliperingsaffär för 50 öre pr st. Osterlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik, - YSTAD -

BRUNKEBERGS-TEATERN
Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket **"WELLWOVEN"**
Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikatet öppnadt i fråga om såväl **utförande, styrka, kvalitet som pris.** Tillhandahållas af de bästa klassen klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, högblått och modernt grått.
Begär alltid fabrikatet "Wellwoven" hvilket innebär en garanti å högsta kvaliteten.
En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Myrstedt & Sterns Aktiebolag
STOCKHOLM. • Kgl. Hofleverantör. • KUNGSGAT. 5.
Allm. Tel. 45 67. Rikstelefon 5 63.

Sveriges största Specialaffär i
Mattor, Möbeltyger, Gardiner, Möbler
m. m.

Största lager gamla och moderna orientaliska mattor.
Allt till mycket låga, bestämda priser.

Med detta nummer följa **Iduns** Romanbilaga och **Iduns** Mode- och Handarbetstidning.